

กราบบาทพระศาสดา

ณ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนวิถีพุทธ

กราบบาทพระศาสดา ณ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล โดย ศรีเมือง บุญแพทย์

กราบบาทพระศาสดา
ณ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คณะที่ปรึกษา

ดร.คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์	ที่ปรึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดร.อรทัย มูลคำ	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
ดร.บรรเจอดพร สู่แสนสุข	นักวิชาการศึกษา ๘ว สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
นางเกศกัญญา อนุกูล	นักวิชาการศึกษา ๖ว สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา

เรียบเรียง ถ่ายภาพ และสร้างสรรค์ศิลปกรรม

นางศรีเมือง บุญแพทย์	ครูชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ศรีเมือง บุญแพทย์.

กราบบาทพระศาสดา ณ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล.-- กรุงเทพฯ :

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๑.

120 หน้า.

1. สังเวชนียสถาน. I. ชื่อเรื่อง.

294.3135

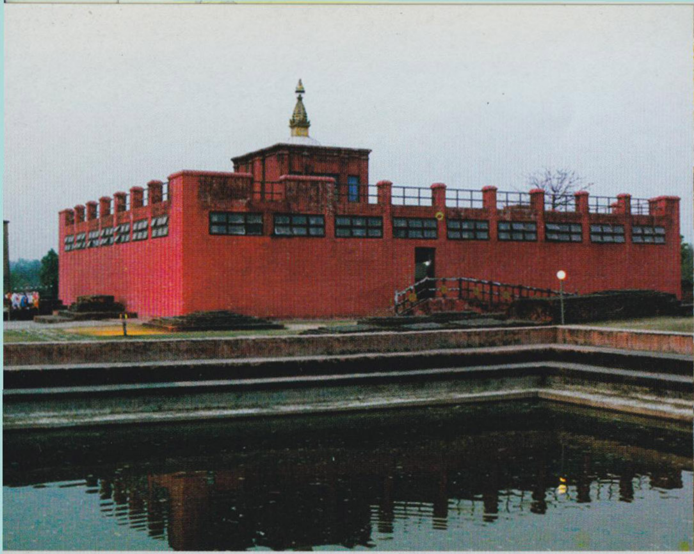
ISBN 978-974-650-866-7

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ จำนวน ๗,๕๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ บริษัท โชติกา บิสเน็ส พริ้นท์ จำกัด

๒๕๑๓/๑ ซอยลาดพร้าว ๑๐๑ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐

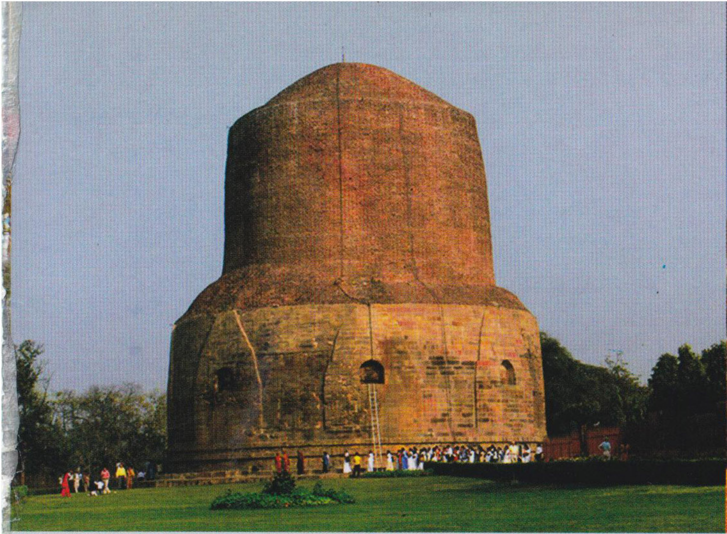

คำนิยม ของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป็นความใฝ่ฝันของชาวพุทธทุกคนที่จะมีโอกาสไปกราบนมัสการสังเวชนียสถาน ๔ ตำบล อันเป็นสถานที่ ประสูติ ตรัสรู้ แสดงปฐมเทศนาและปรินิพพาน ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้สนับสนุนให้คณะผู้บริหาร ครู และนักเรียน ได้เดินทางไปกราบนมัสการสังเวชนียสถานร่วมกัน โดยมี ดร.อรทัย มูลคำ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สพฐ. เป็นผู้นำ ด้วยความมุ่งหวังที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ที่ได้สัมผัสไปสู่คณะครูและนักเรียนทั่วประเทศ ด้วยสื่อที่หลากหลาย ทั้งการถ่ายทอดสด วีดีทัศน์ และหนังสือ

การคัดเลือกผู้แทนที่ร่วมเดินทาง จึงได้คำนึงถึงความสามารถในการถ่ายทอดสื่อสารควบคู่ไปกับความเข้าใจที่ลุ่มลึกเกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนา **อาจารย์ศรีเมือง บุญแพทย์** ได้รับการคัดเลือกในฐานะที่เป็นครูผู้มีผลงานดีเด่น ในการผลิตสื่อเพื่อการเรียนการสอนพุทธศาสนา และด้วยระยะเวลาเพียง ๑ เดือน หลังจากการเดินทางกลับ **อาจารย์ศรีเมือง บุญแพทย์** ได้จัดทำหนังสือ "กราบบาทพระศาสดา ณ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล" ได้สำเร็จเรียบร้อยและสวยงาม โดยมุ่งหวังให้เป็นสื่อการเรียนการสอนพุทธศาสนา เป็นที่น่าชมเชยเป็นอย่างยิ่ง

ในนามของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบคุณ **อาจารย์ศรีเมือง บุญแพทย์** และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่มีความอุตสาหะและมุ่งมั่นในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อเด็กและเยาวชนไทย เพื่อความเจริญงอกงามในการเรียนการสอนพุทธศาสนาสืบไป

(คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

คำกล่าวที่ว่า "ประเทศอินเดีย เป็นเมืองร้อยมุมมอง เป็นคัมภีร์ที่มีชีวิต เป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นภาพในพระไตรปิฎก" ที่นักปราชญ์ราชบัณฑิต หลายท่าน ผู้เดินทางไปแสวงบุญ ณ ประเทศอินเดียได้กล่าวไว้ เป็นจริงและประจักษ์กับตาข้าพเจ้า ตลอดระยะเวลา ๑๐ วัน ๑๐ คืน ในดินแดนภารตะ นึกในใจเสมอว่าโชคดีและมีบุญ ที่ได้ไปกราบพระพุทธเจ้า ณ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล ในประเทศอินเดียและเนปาล ทั้งนี้ด้วยความเมตตาของคุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้มีโอกาสพบท่านที่จังหวัดนครสวรรค์ และท่านเลขาธิการ กพฐ. กรุณาให้ไปปฏิบัติราชการครั้งนี้

ก่อนออกเดินทาง ๑ วัน ได้ไปที่โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดทำ Virtual Field Trip ท่านเลขาธิการ กพฐ. ได้มาพบกับนักเรียนที่จะร่วมเดินทางไปด้วย และท่านเลขาธิการ กพฐ. ได้มอบหมายเป็นการเฉพาะว่า "อยากให้ทำหนังสือหนึ่งเล่ม ที่สื่อให้เห็นถึงสถานที่ไป เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับเด็ก"

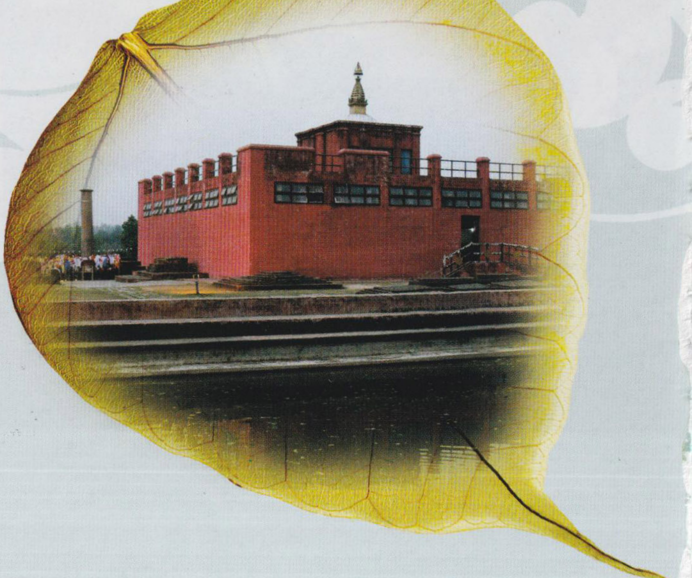

ตลอดการเดินทาง ได้พยายามบันทึกภาพต่างๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะพึงทำได้ ด้วยเวลา โอกาส และเทคโนโลยีที่มี เวลาเดินทางบนรถนั้น ก็พยายามตั้งใจฟังพระธรรมวิทยากรได้อธิบายถึงประวัติความเป็นมา ความสำคัญของสถานที่ พร้อมทั้งจดบันทึกไว้ เพื่อที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการอธิบายภาพของหนังสือเล่มนี้ ให้กระชับ และตรงประเด็นที่สุด

ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณ พระราชปัญญาเวที (ริด ริตเวที ป.ธ.๙, กศ.ม.) รองเจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้เมตตาช่วยตรวจสอบข้อมูลและความถูกต้องในส่วนของหลักธรรม กราบขอบพระคุณ คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ให้โอกาสไปปฏิบัติราชการและจัดทำหนังสือเล่มนี้ ขอขอบพระคุณ ดร.อรทัย มูลคำ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สพฐ. ดร.บรรเจอดพร สู่แสนสุข ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำชี้แนะอันเป็นประโยชน์ จนบรรลุผลสำเร็จดังมุ่งหวัง

ศรีเมือง บุญแพทย์

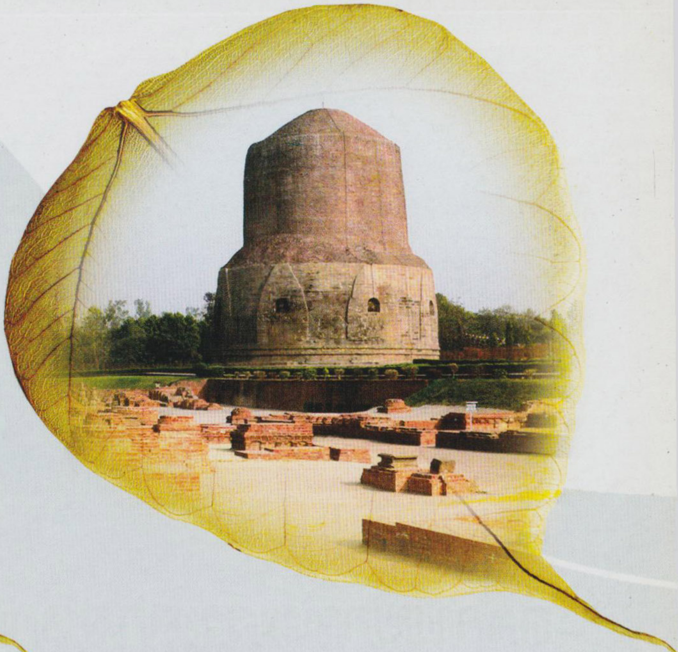

สารบัญ

กราบบาทพระศาสดา ณ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล

สังเวชนียสถานแห่งที่ ๑

สังเวชนียสถานแห่งที่ ๒

สังเวชนียสถานแห่งที่ ๓

สารบัญ

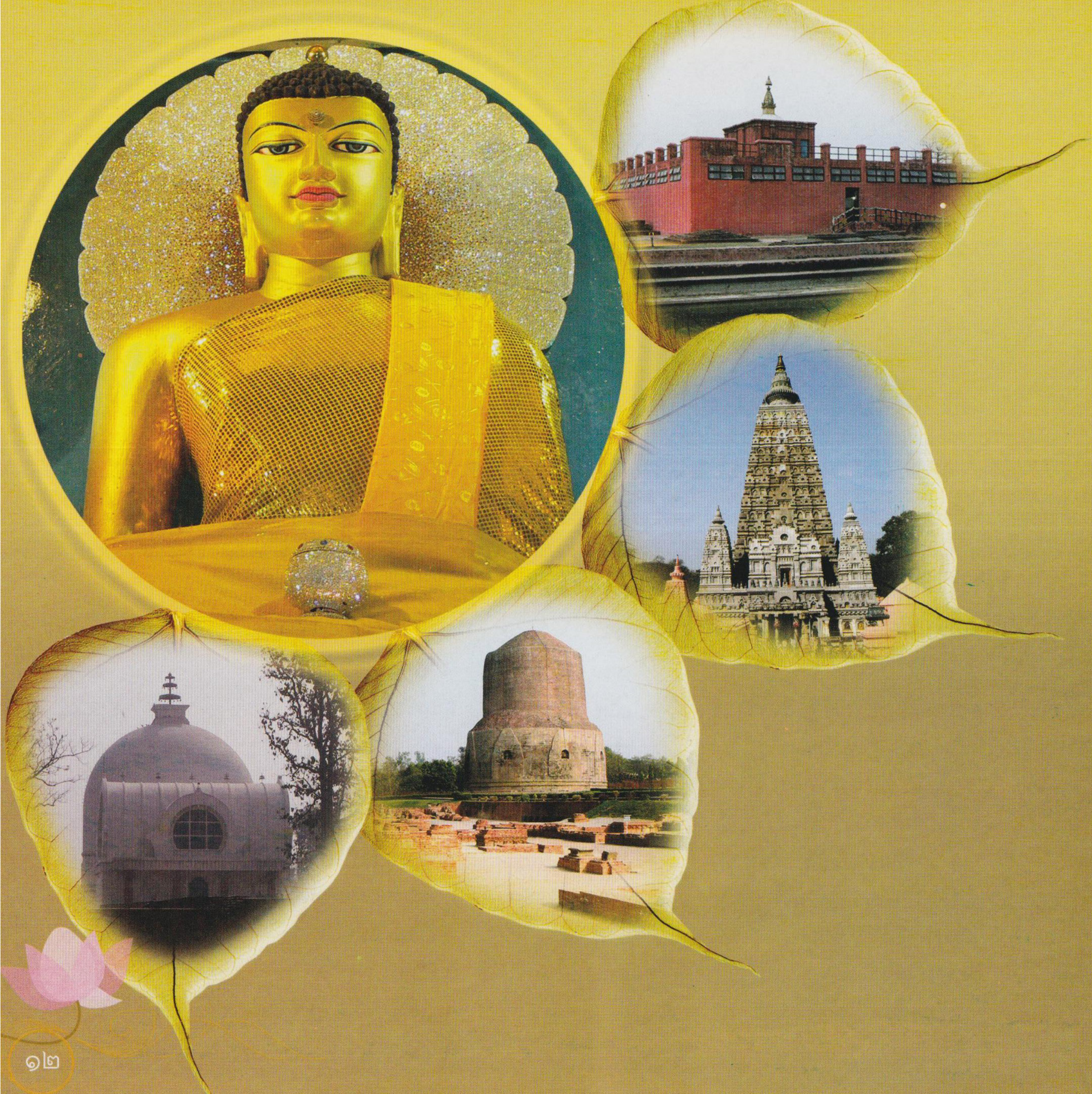
กราบบาทพระศาสดา
ณ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล

สังเวชนียสถานแห่งที่ ๔

พุทธสถาน ความเชื่อ และศรัทธา

สังเวชนียสถาน

"สังเวชนียสถานที่ควรเห็นของกุลบุตรผู้มีศรัทธา ๔ ตำบล คือ

๑. สถานที่พระตถาคตประสูติ
๒. สถานที่พระตถาคตตรัสรู้
๓. สถานที่พระตถาคตประกาศพระธรรมจักรให้เป็นไป
๔. สถานที่พระตถาคตปรินิพพาน

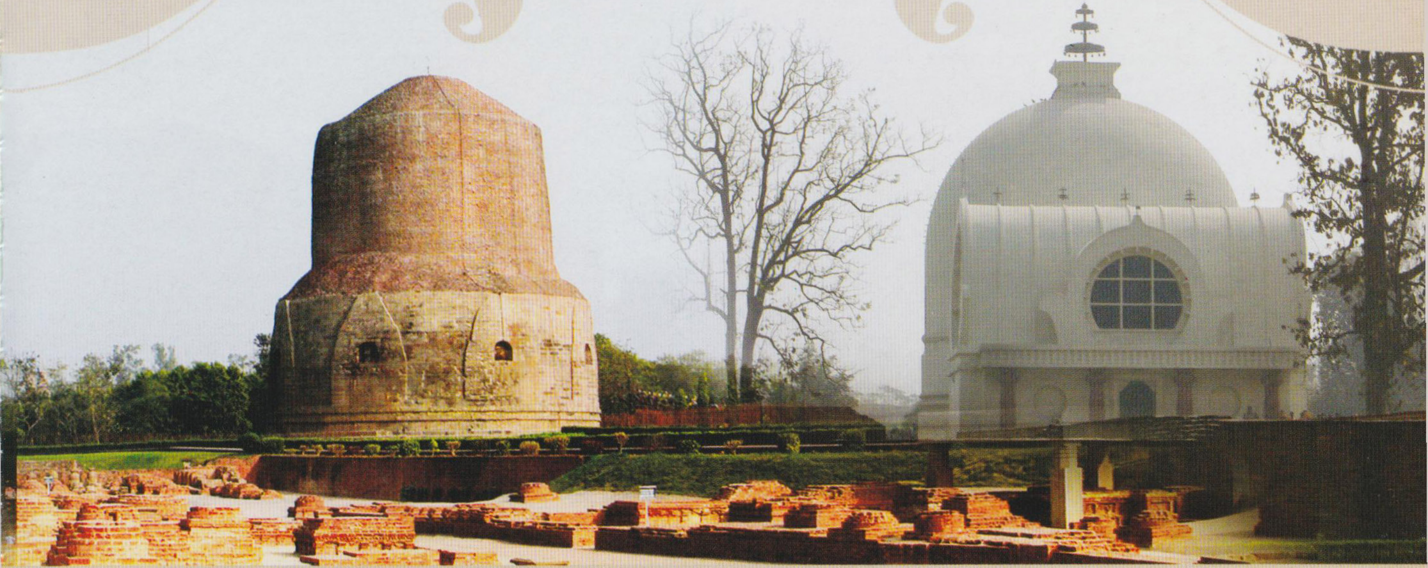
สังเวชนียสถาน ๔ ตำบลเหล่านี้แล เป็นสถานที่ควรเห็นของกุลบุตร ผู้มีศรัทธา ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา มาอนุสรณ์ ระลึกถึง สังเวชนียสถาน ๔ ตำบลนี้ ก็ดี ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง เที่ยวจาริกไปในเจดีย์มีจิตเลื่อมใสแล้ว จักทำกาละก็ดี ชนเหล่านั้นทั้งหมด เบื้องหน้าแต่ตายเมื่อกายแตก จักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์"

มหาปรินิพพานสูตร
ทีฆนิกาย มหาวรรค

พุทธัง สรณัง คัจฉามิ
ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ
สังฆัง สรณัง คัจฉามิ

ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้า เป็นที่พึ่ง เป็นสรณะ
ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรม เป็นที่พึ่ง เป็นสรณะ
ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง เป็นสรณะ

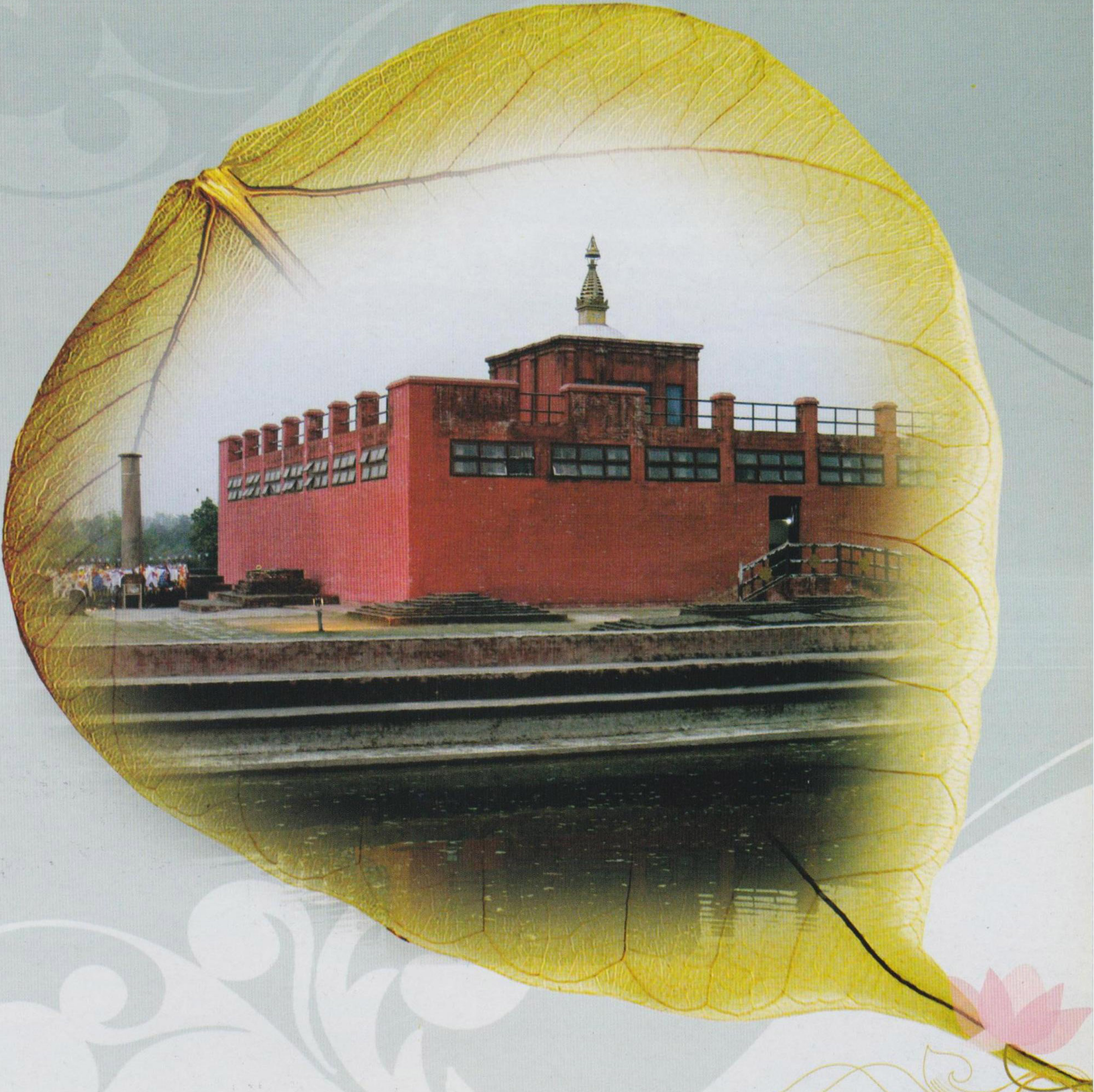
สวนลุมพินี

สังเวชนียสถาน แห่งที่ ๑

ชาตสถาน สถานที่พระพุทธเจ้า ประสูติ

ณ เบื้องบาท องค์พระ ศาสดา
ลูกจรมา จากแผ่นดิน ถิ่นสยาม
ลุมพินี ดินแดน เลื่องลือนาม
เป็นเขตคาม แห่งองค์ พระสัมมาฯ

ณ แว่นแคว้น แดนถิ่น หิมวันต์
คืนและวัน เดือนเพ็ญ วิสาขา
ประสูติกาล พระราชกุมารา
ศาสดา พุทธศาสน์ ประกาศธรรม

โบราณสถานเก่าแก่ในสวนลุมพินี

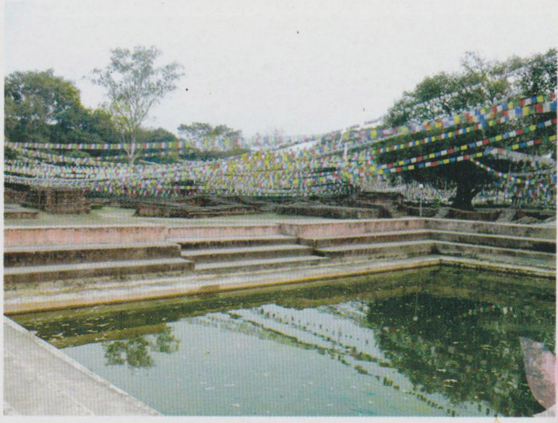

สวนลุมพินี

ลุมพินีวัน หรือสวนลุมพินี สถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้า ปัจจุบันอยู่ในตำบล "ลุมมินเด" สิทธัตถะนคร ประเทศเนปาล ก่อนนั้นยังอยู่ในเขตประเทศอินเดีย คราวเมื่อแบ่งปันเขตแดนหลังสงคราม พ.ศ. ๒๔๙๓ ลุมพินีวัน ก็ตกอยู่ในเขตของประเทศเนปาล

ในบริเวณสวนลุมพินี มีเขตโบราณสถาน ที่เคยเป็นสังฆารามที่รุ่งเรืองมาแต่อดีต มีกองอิฐเรียงตั้งให้เห็น เป็นรูปร่างทรงกลมแบบเจดีย์บ้าง ลักษณะสี่เหลี่ยมแบบวิหารหรือเสนาสนะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของพุทธสถานในครั้งโบราณ นอกจากนี้ยังมีต้นโพธิ์อายุหลายร้อยปี และสระโบกขรณี สระน้ำเก่าแก่ของลุมพินี

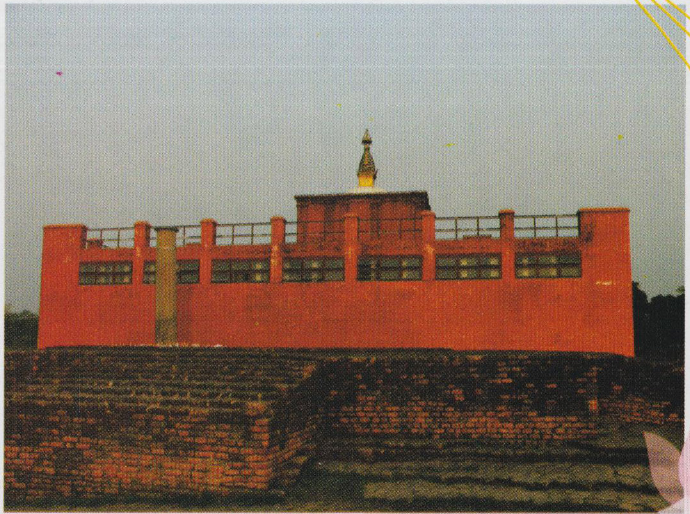

หินแกะสลักรูปพระนางสิริมหามายาเทวี
ทรงพระประสูติกาลสิทธัตถะกุมาร

มายาเทวีวิหาร

มายาเทวีวิหาร เป็นวิหารก่อด้วยอิฐขนาดใหญ่ ตัวอาคารยกสูง ภายในวิหารติดตั้งเครื่องปรับอากาศ มีสะพานสำหรับเดินชม โบราณสถานที่ทางรัฐบาลได้ทำการขุดค้น นอกจากนี้ยังเป็นที่เก็บโบราณวัตถุสำคัญ คือหินที่แกะสลักรูปพระนางสิริมหามายาเทวี ทรงพระประสูติกาลสิทธัตถะกุมาร ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีผู้คนนับถือมาก มีผู้มาชมและสักการะอยู่เสมอ

รอยพระพุทธบาทจำลอง

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ หน่วยงานพัฒนาลุมพินีได้ทำการบูรณะซ่อมแซมโบราณสถาน โดยการรื้อและขุดค้นโบราณวัตถุ ได้พบแผ่นศิลาขนาดใหญ่ เป็นรูปรอยพระพุทธบาทจำลอง ทีมงานสำรวจเชื่อกันว่าเป็นหลักฐานสำคัญ สร้างในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ทรงสร้างไว้เป็นหลักฐานเพื่อยืนยันว่า พระกุมารเสด็จพระราชดำเนินได้ ๗ ก้าว และเป็นสถานที่ประสูติแห่งพระบรมศาสดา

"อคฺโคหมสฺมิ โลกสฺส เชฏฺโฐหมสฺมิ โลกสฺส เสฏฺโฐหมสฺมิ โลกสฺส อยมนฺติมาชาติ นตฺถิทานิ ปุนพฺภโวติ"
แปลว่า เราเป็นผู้เลิศที่สุด เราเป็นผู้เจริญที่สุด และเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก
การเกิดของเราครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย ภพต่อไปไม่มีอีก

เสาศิลาจารึก

เสาศิลาจารึก ที่พระเจ้าอโศกมหาราช โปรดให้สร้างไว้ ณ ที่ประสูติของพระศาสดา เป็นอนุสาวรีย์ที่มีค่าที่สุดในทางพระพุทธประวัติ พระเจ้าอโศกมหาราช เสด็จมายังสวนลุมพินี หลังจากครองราชย์ได้ ๒๐ ปี หลังจากที่พระพุทธองค์ทรงเสด็จดับขันธ์ปรินิพพานได้ ๒๓๖ ปี

เมื่อทรงโปรดให้มีการทำสังคายนาครั้งที่ ๓ ณ อโศการาม เมืองปาฏลีบุตรเสร็จแล้ว ก็เสด็จธรรมยาตราจาริก แสวงบุญสักการะพุทธสถาน โดยพระโมคคัลลีบุตรติสสะเถระเป็นผู้นำธรรมยาตรา พระอรหันต์เจ้าชี้ให้พระเจ้าอโศกมหาราช ทอดพระเนตรสถานที่สำคัญ และทูลว่า ณ ที่ตรงนี้ คือที่ประสูติของพระบรมพระศาสดา พระเจ้าอโศกมหาราชดีพระทัย ทอดพระองค์ราบกับพื้น แล้วลุกขึ้นประนมมือประทักษิณ ขอบูชาที่พระพุทธเจ้าประสูติ และสั่งให้ตั้งเสาศิลาจารึกไว้เพื่อประกาศคุณแห่งพระศาสดา

สระโบกขรณี

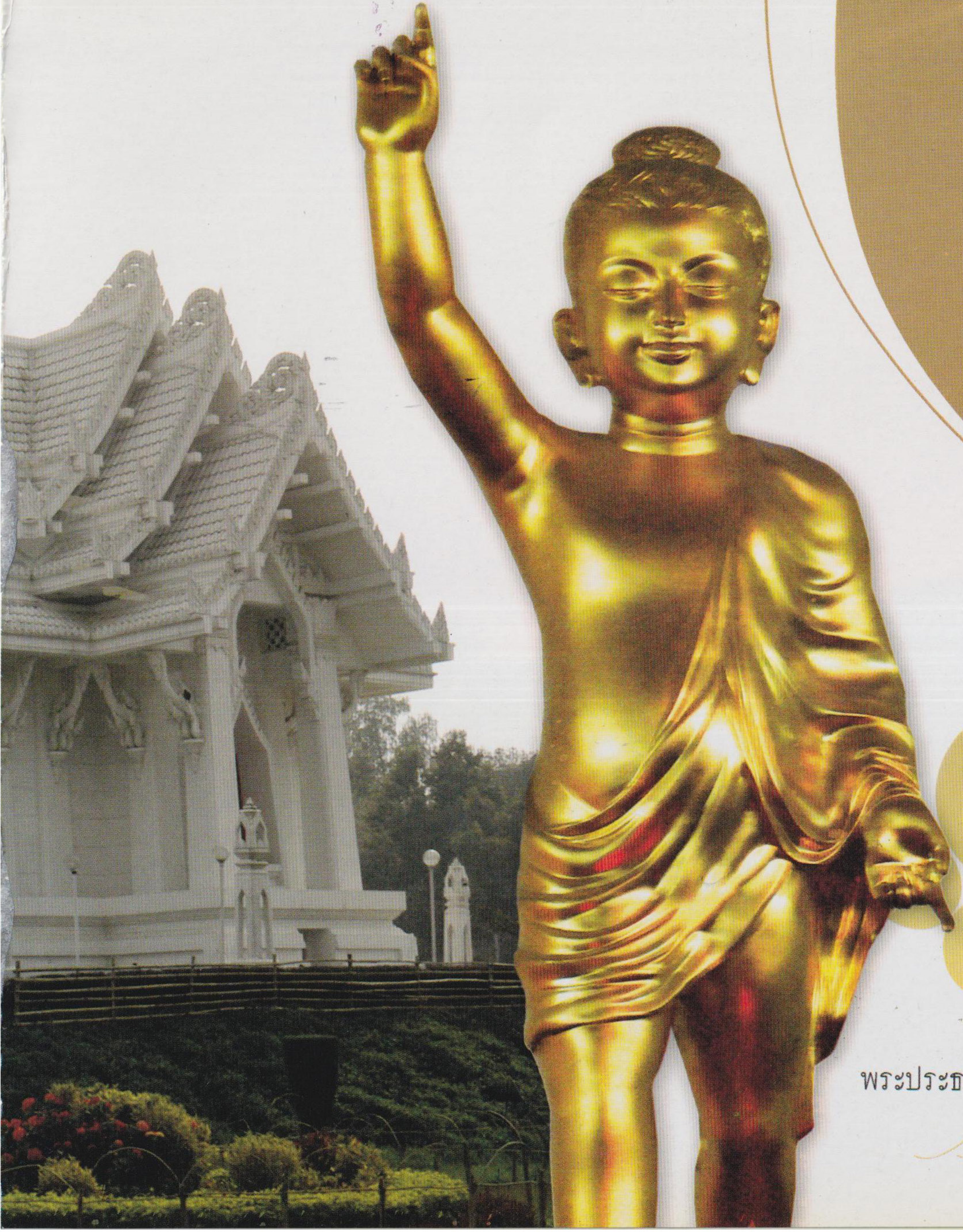
สระโบกขรณีเป็นสระน้ำเก่าแก่โบราณ ซึ่งเป็นที่สรงสนานของพระนางสิริมหามายาเทวี ในวันเพ็ญเดือนหก ก่อนจะทรงพระประสูติกาลพระกุมาร และหลังจากการมีพระประสูติพระสิทธัตถะราชกุมารแล้ว ได้ทรงสรงสนาน ณ สระโบกขรณีแห่งนี้อีกครั้งหนึ่ง ปัจจุบันที่ขอบสระน้ำแห่งนี้ทำเป็นรูปขั้นบันไดโดยรอบลงไปถึงน้ำ ซึ่งรัฐบาลประเทศเนปาลได้ทำการบูรณะรักษาไว้เป็นอย่างดี

วัดไทยลุมพินี

วัดไทยลุมพินี ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลสังเวชนียสถานที่ประสูติของพระพุทธเจ้า ณ สวนลุมพินี ประเทศเนปาล จัดสร้างขึ้นด้วยแรงศรัทธาของพุทธบริษัทแห่งประเทศไทย และเงินงบประมาณแผ่นดิน ในนามรัฐบาลแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยทำสัญญาเช่าที่ดินจากรัฐบาลประเทศเนปาล จำนวน ๒ แห่ง รวมพื้นที่ ๑๓ ไร่ เป็นระยะเวลา ๙๙ ปี ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อบูชาพระคุณพระบรมศาสดา และร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ปัจจุบัน มีพระราชรัตนรังษี (วีรยุทธ์ วีรยุทฺโธ) เป็นเจ้าอาวาส

อุโบสถวัดไทยลุมพินี

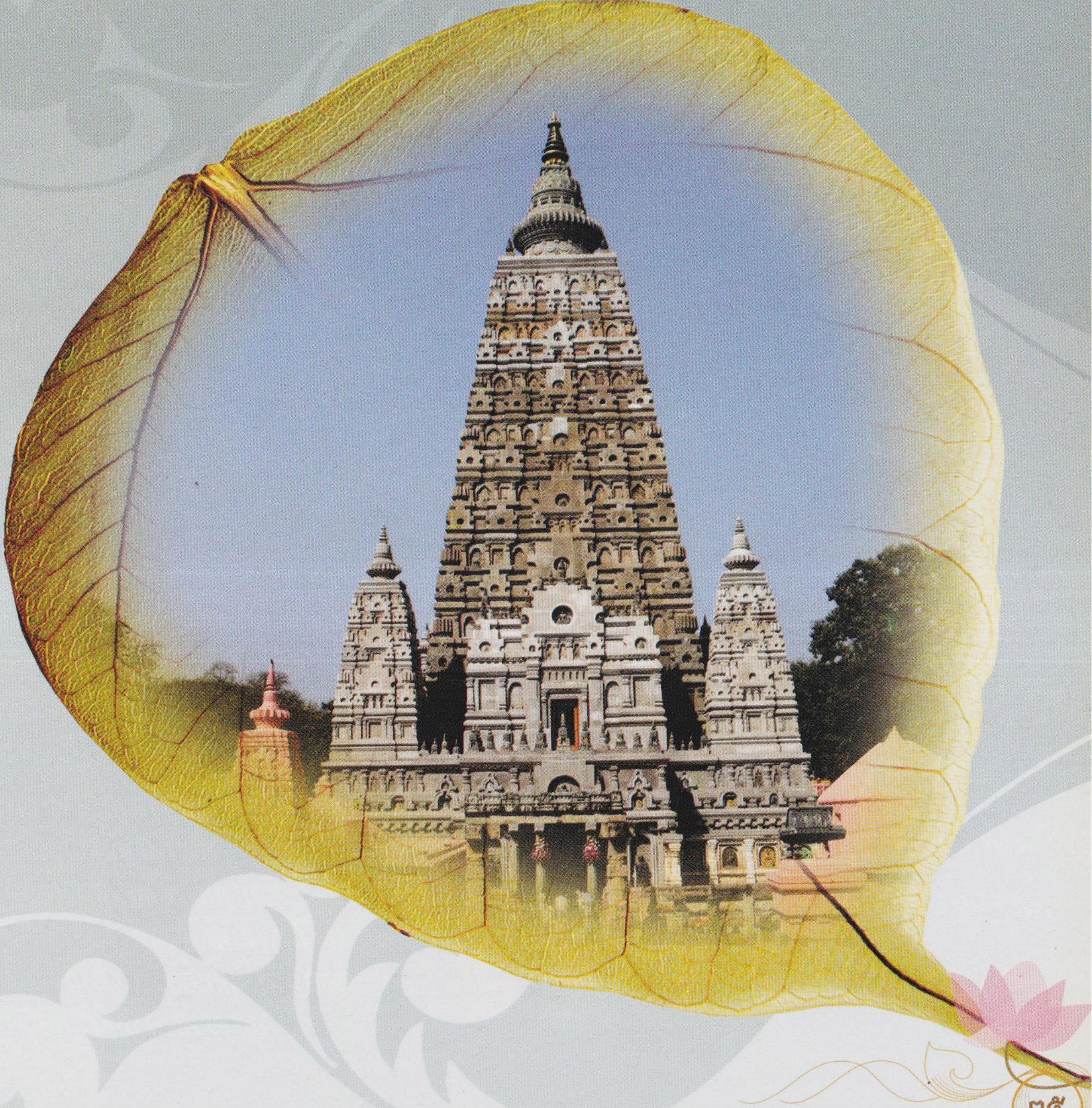
พระประธานในอุโบสถ

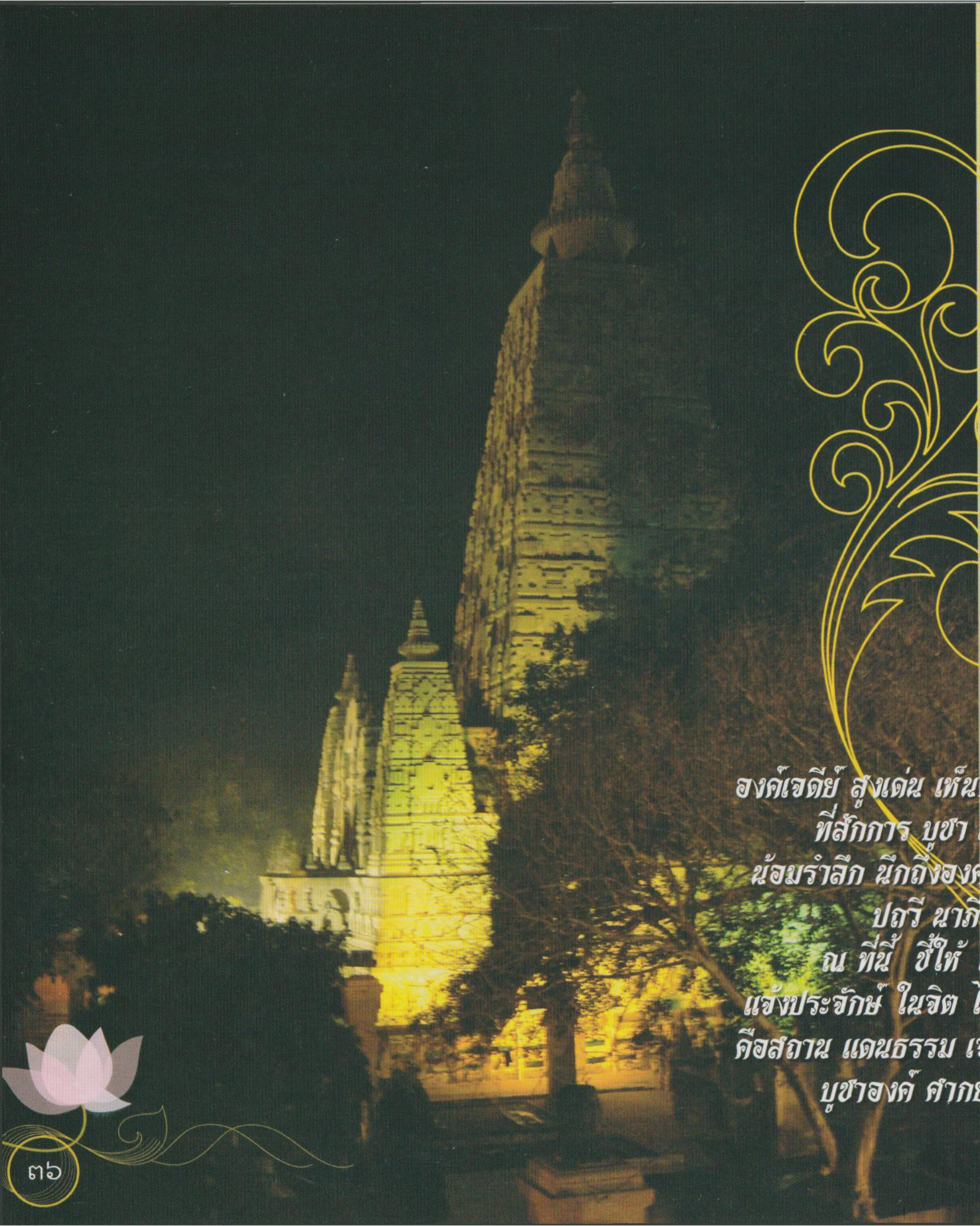

พุทธคยา
สังเวชนียสถาน แห่งที่ ๒
อภิสัมพุทธสถาน สถานที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้

ณ เบื้องบาท องค์พระ ศาสดา
ลูกจรมา จากแผ่นดิน ถิ่นสยาม
พุทธคยา ดินแดน เลื่องลือนาม
เป็นเขตคาม แห่งองค์ พระสัมมาฯ

ที่บรรลุ สัพพัญญุตญาณ
ปัจฉิมกาล คืนเพ็ญ วิสาขา
ใต้ต้นโพธิ์ ริมฝั่ง เนรัญชรา
ด้วยเมตตา สรรพสัตว์ ในจักรวาล

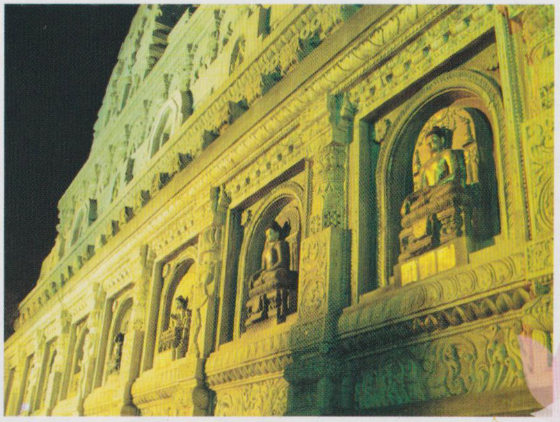
องค์เจดีย์ สูงเด่น เห็นตระหง่าน
ที่สักการ บูชา เพิ่มราศรี
น้อมรำลึก นึกถึงองค์ จอมมุนี
ปถวี นาภี ภิมณฑล
ณ ที่นี้ ชี้ให้ เห็นได้ชัด
แจ้งประจักษ์ ในจิต ไม่ลุ่มหลง
คือสถาน แดนธรรม เจตน์จำนง
บูชาองค์ ศากยะ ภควัน

พระมหาโพธิวิหาร (มหาเจดีย์พุทธคยา)

พระมหาโพธิวิหาร สันนิษฐานกันว่าพระเจ้าอโศกมหาราชสร้างขึ้นไว้ แต่เดิมด้วยแรงศรัทธาที่ทรงมีต่อพระพุทธศาสนาและได้ต่อเติมบูรณะกันเรื่อยๆ มา จากกษัตริย์แคว้นมคธและกษัตริย์ราชวงศ์อื่นๆ จนปรากฏเป็นสถาปัตยกรรมอันยิ่งใหญ่ดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ลักษณะเป็นสถูปใหญ่ซึ่งเป็นศิลปะต้นแบบของพุทธศาสนา ปัจจุบันนี้เรียกว่า "มหาโพธิวิหาร" มหาวิหารหลังนี้ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของต้นพระศรีมหาโพธิ์

มหาโพธิวิหารแห่งนี้เป็นที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในบริเวณโพธิมณฑล เนื่องจากบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ มหาชนทั้งหลายกล่าวกันว่าในบริเวณที่แห่งนี้ เป็นจุดกึ่งกลางของโลกหรือปัถวีนาภิมณฑล เพราะเป็นที่ซึ่งพระพุทธเจ้าทุกพระองค์มาตรัสรู้ ณ จุดนี้ เป็นเครื่องแสดงว่า ผืนดิน ณ ที่นี้เป็นแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในโลก

ต้นพระศรีมหาโพธิ์

ต้นพระศรีมหาโพธิ์ เป็นหนึ่งในสังเวชนียสถาน ๔ ตำบล เป็นตำบลที่ตรัสรู้ของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า อยู่ห่างจากแม่น้ำเนรัญชราในปัจจุบัน ประมาณ ๒๐๐ เมตร อยู่ในเขตปกครองของตำบลพุทธคยา จังหวัดคยา รัฐพิหาร

ต้นพระศรีมหาโพธิ์นี้ เดิมชาวอินเดียเรียกว่า "ต้นอัสสัตถะ" เมื่อพระพุทธเจ้าทรงประทับนั่งและได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ภายใต้ต้นไม้นี้จึงได้ชื่อว่า "โพธิ" หรือ "โพธิรุกขะ" ซึ่งเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุทธ เป็นต้นไม้สัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะที่พุทธคยาแห่งนี้จะมีผู้ให้ความสำคัญไม่ว่าเป็นชาติใด ศาสนาใด เมื่อไปถึงจะต้องนอบน้อมและให้ความเคารพ ต้นโพธิ์ต้นปัจจุบันนี้ เป็นรุ่นที่ ๔ มีลำต้นขนาด ๓ คนโอบสูงประมาณ ๘๐ ฟุต แผ่กิ่งก้านสาขาเป็นร่มโพธิ์ทองของชาวพุทธ

โพธิบังลังก์ องค์ศาสดา
ครงไม้ใหญ่ นามว่า อัสสัตถะ
ทรงประทับ ขจัดสิ้น อาสวะ
บรรลุธรรมะ นิวารณา
นี้คือ อภิสัมพุทธสถาน
ปฐมกาล เริ่มต้น ศาสนา
สังเวชนีย์ฯ ที่ควรมา
น้อมวันทา บูชา รำลึกคุณ ฯ

พระแท่นวัชรอาสน์

พระแท่นวัชรอาสน์ เป็นแท่นหินสี่เหลี่ยม สลักเสลาลวดลาย พระเจ้าอโศกสร้างขึ้นไว้ ณ รัตนบัลลังก์ที่พระพุทธองค์ตรัสรู้ใต้ควงไม้โพธิ์ ขนาดยาว ๗ ฟุต ๖ นิ้ว กว้าง ๔ ฟุต ๑๐ นิ้ว หนา ๑ ฟุตครึ่ง และสูง ๓ ฟุต แท่นวัชรอาสน์นี้ ตั้งอยู่ระหว่างพระเจดีย์พุทธคยากับต้นพระศรีมหาโพธิ์ พระแท่นวัชรอาสน์นี้ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ๑ ใน ๓ ของโพธิมณฑล อันประกอบด้วยต้นพระศรีมหาโพธิ์ พระมหาโพธิวิหาร และพระแท่นวัชรอาสน์

วันเพ็ญ แห่งเดือนหก
ก่อนพุทธศก สี่สิบห้า
ทรงได้ เสด็จมา
ลาดหญ้าคา ประทับลง
รู้หลัก อริยสัจจ์
ทรงขจัด ความลุ่มหลง
พินิจ จิตมั่นคง
สำเร็จตรง พระนิพพาน

พระพุทธ เมตตา
เห็นแล้วน่า อัศจรรย์
ทวยเทพ มาเสกสรร
งามดุจดัง พุทธองค์
พ้นการ ทำลายล้าง
จากพวกมาร ที่ลุ่มหลง
กำแพงซ่อน ทั้งองค์
สถิตย์คง อยู่นิรันดร์

พระพุทธเมตตา

พระพุทธเมตตาสร้างด้วยหินแกรนิตสีดำปางมารวิชัย ศิลปสกุลช่างปาละ อายุมากกว่า ๑,๔๐๐ ปี ปัจจุบันได้ปิดทองคำเปลวที่องค์พระทั้งองค์ ส่วนสาเหตุที่ชาวไทยเรียกชื่อกันว่า พระพุทธเมตตานั้น มีประวัติว่า ศศางกะ กษัตริย์จากเบงกอลได้เสด็จเข้าไปในมหาโพธิวิหาร พบพระตั้งไว้บูชาองค์หนึ่ง คิดจะทำลาย แต่เห็นพระพักตร์อันเปี่ยมไปด้วยพระเมตตา ศศางกะก็ทำไม่ลง จึงเสด็จกลับ และสั่งให้นายทหารผู้หนึ่งทำลายพระพุทธรูปเสีย ทหารผู้นั้นเมื่อมาถึงก็ทำไม่ลงและตัดสินใจว่าไม่ทำลาย จึงได้ลงมือสร้างกำแพงขึ้นหน้าพระพุทธรูป บังไว้ไม่ให้คนภายนอกรู้ว่าข้างในเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป เมื่อสร้างเสร็จได้กลับไปกราบทูลศศางกะว่าได้ทำลายพระพุทธรูปแล้ว แทนที่ศศางกะจะดีพระทัย กลับหวาดกลัว จนล้มป่วยสิ้นพระชนม์ เมื่อศศางกะสิ้นชีพแล้ว นายทหารผู้รับบัญชาให้ทำลายพระพุทธรูป ได้กลับมายังมหาโพธิวิหาร พร้อมทั้งทำลายกำแพงที่บังพระพุทธรูป ทำให้พระพุทธเมตตาคงสถิตย์อยู่ให้เห็นเช่นทุกวันนี้

แม่น้ำเนรัญชรา

แม่น้ำเนรัญชรา ปัจจุบันเรียกกันว่า "นีลาชลา" ต้นน้ำแห่งนี้อยู่ทางใต้ของคยา ห่างจากบริเวณนี้ประมาณ ๑๔๐ กม. แม่น้ำเนรัญชราจะมีน้ำไหลให้เห็นก็เฉพาะในฤดูฝน ซึ่งเป็นเวลาระหว่างเข้าพรรษาจนทอดกฐินเสร็จ นอกจากเวลาดังกล่าวแล้วน้ำจะแห้งเห็นแต่ทราย ส่วน "อุรุเวลาเสนานิคม" นั้น เป็นชื่อเดิมของตำบลในแคว้นมคธแห่งนี้

แม่น้ำเนรัญชราเป็นภูมิสถานที่สงบน่ารื่นรมย์ เป็นสถานที่พระมหาบุรุษได้บำเพ็ญเพียรทางจิต และทรงตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ภายใต้ร่มพระศรีมหาโพธิ์ ณ ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชราแห่งนี้ ตามพุทธประวัตินั้น ตอนเช้าในวันตรัสรู้ทรงรับถาดข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดา ต่อมาทรงอธิษฐานลอยถาดทองคำ ณ แม่น้ำแห่งนี้

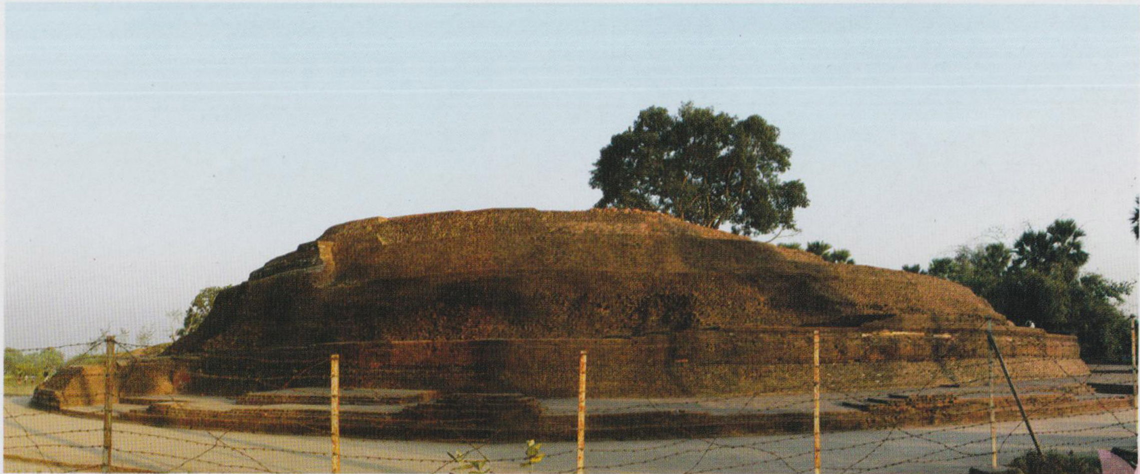

บ้านนางสุชาดา

เนินดินที่มองเห็นแวดล้อมด้วยหมู่บ้านและตาลต้นโต มีกองฟางสูงเรียงรายโดยรวมนั้น กล่าวกันว่า เป็นเคหสถานเดิมของนางสุชาดา ธิดากุฎมพีแห่งตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ผู้ถวายข้าวมธุปายาสพระมหาบุรุษก่อนการตรัสรู้ อยู่ฝั่งตรงข้ามมหาโพธิวิหารและห่างจากฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ประมาณ ๒๐๐ เมตร บริเวณนี้เรียกกันว่า"สุชาดากุฎี" ลักษณะเป็นโบราณสถานสูง ๓ เมตร พระเจ้าอโศกมหาราชมาสร้างไว้เป็นอนุสรณ์

โบราณสถานที่พระเจ้าอโศกมหาราชสร้างไว้เป็นอนุสรณ์

เขาดงคสิริ

เขาดงคสิริ ที่แห่งนี้เป็นที่พระมหาบุรุษทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาอย่างยิ่งยวด หรือที่เรียกว่า อัตตกิลมถานุโยค ตามความเชื่อของบุคคลสมัยนั้น ทรงปฏิบัติอย่างที่สุด โดยการอดอาหารจนพระสรีระซูบซีดเศร้าหมอง เหลือแต่หนังหุ้มกระดูก แต่ก็หาบรรลุธรรมไม่

ทรงพิจารณาว่า ทางที่ตึงเกินไป ทางที่หย่อนเกินไป ไม่อาจทำให้บรรลุธรรมได้ ทางสายกลางเท่านั้นที่จะช่วยให้มนุษย์หลุดพ้น จึงได้ฉันภัตตาหาร บำรุงพระสรีระให้สมบูรณ์ มีกำลังแล้วจึงเจริญจิตภาวนา พิจารณาสภาวะธรรม จนจิตใจสะอาดผ่องใส ตัดกิเลสทั้งหลายด้วยพระปัญญาญาณ จนบรรลุเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระพุทธรูปปางบำเพ็ญทุกรกิริยา
วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

พระพุทธชินราชจำลอง
พระประธานในอุโบสถวัดไทยพุทธคยา

วัดไทยพุทธคยา

วัดไทยพุทธคยา ตั้งอยู่ที่ตำบลโพธิคยา จังหวัดคยา รัฐพิหาร เป็นวัดซึ่งรัฐบาลไทยสร้างด้วยเงินงบประมาณแผ่นดิน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ และเป็นวัดไทยแห่งแรกในต่างประเทศ น้อมเกล้าถวายเป็นพุทธบูชา เนื่องในวโรกาสพระพุทธศาสนาครบ ๒๕๐๐ ปี โดยการเชื้อเชิญของ ฯพณฯ ศรีเยาวหราล เนรูห์ นายกรัฐมนตรีคนแรกของอินเดีย

วัดไทยพุทธคยาเป็นวัดต้นแบบของวัดไทยในต่างประเทศ เพราะมีองค์ประกอบของความเป็นวัดในพระพุทธศาสนาโดยสมบูรณ์ และเพียบพร้อมด้วยศิลปกรรมไทย ที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งนี้เพราะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากรัฐบาลและพุทธบริษัทชาวไทย เป็นอย่างดี โดยอาศัยเจ้าอาวาสผู้มีความอุตสาหะต่อศาสนกิจ ตั้งแต่สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร์ ปุณฺณโก) พระสุเมธาธิบดี (บุญเลิศ ทตฺตสุทฺธิ) และพระเทพโพธิวิเทศ (ทองยอด ภูริปาโล) เป็นลำดับมา

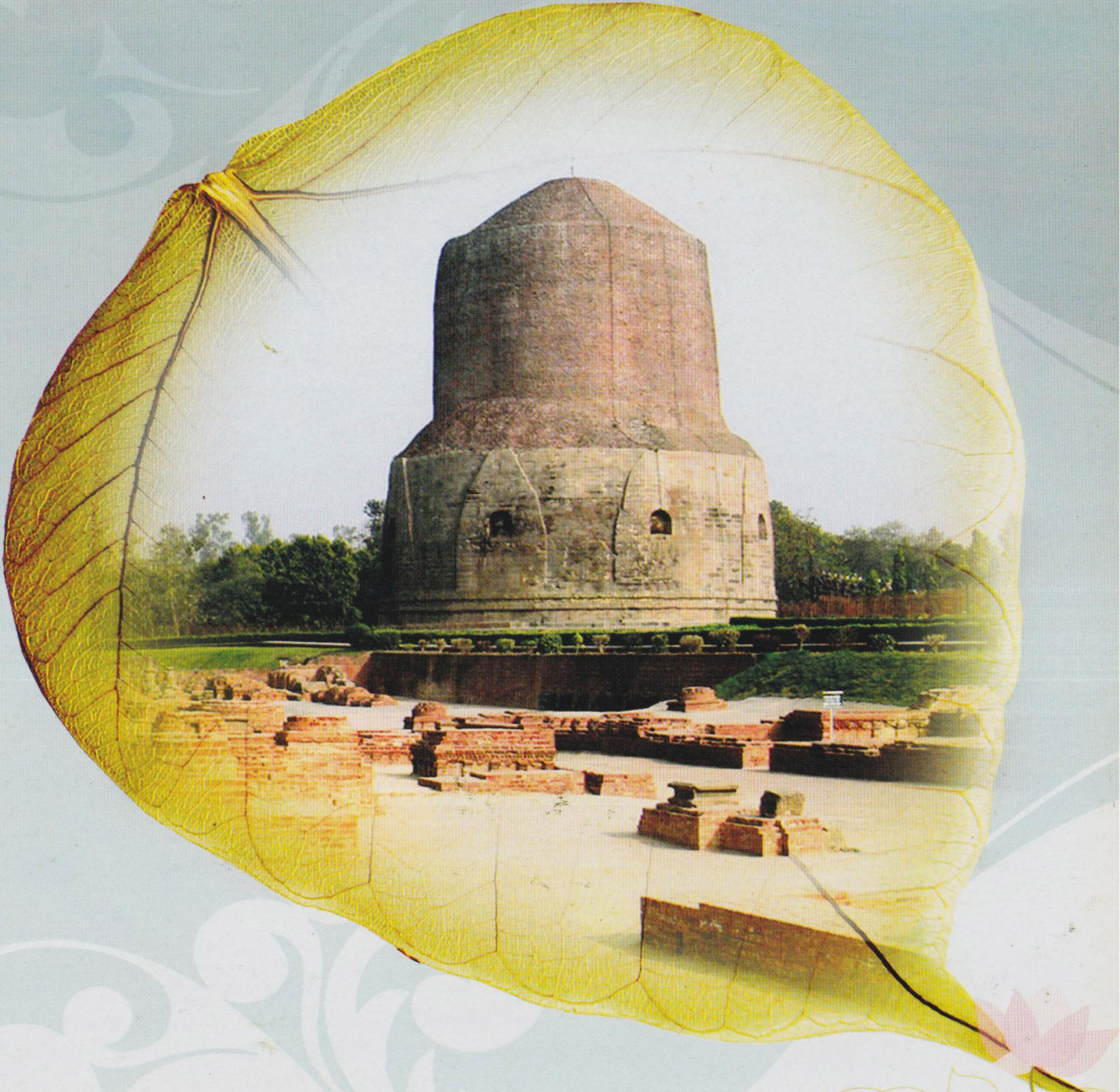
สารนาถ

สังเวชนียสถาน แห่งที่ ๓

ธัมมจักกัปปวัตนสถาน สถานที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนา

ณ เบื้องบาท องค์พระ ศาสดา
ลูกจรมา จากแผ่นดิน ถิ่นสยาม
สารนาถ ดินแดน เลื่องลือนาม
เป็นเขตคาม แห่งองค์ พระสัมมาฯ

พุทธองค์ ทรงแสดง ธัมมจักรฯ
ครบไตรรัตน์ ด้วยภัคคีย์ มีพวกห้า
แจ้งประจักษ์ ในจิต โกณฑัญญา
ได้ดวงตา เห็นธรรม บรรลุญาณ

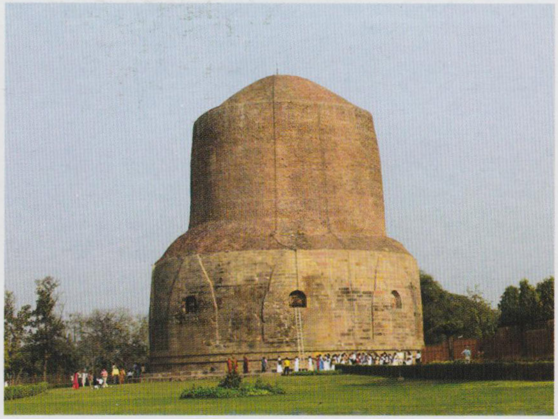

ธัมเมกข สถูป
เปรียบดังรูป พระสัมมา
แสดงเทศนา
แก่บรรดา เวไนยสัตว์
อัญญา โกณฑัญญะ
บวชเป็นพระ ครบไตรรัตน์
ด้วยใจแจ้ง ประจักษ์
ธัมมจักรฯ พระสูตตัง

ธัมเมกขสถูป (สารนาถ)

ธัมเมกขสถูป หมายถึง "สถานที่แสดงธรรม ที่นำพาให้ถึงความหลุดพ้น" มีลักษณะเป็นสถูปโบราณทรงโอคว่ำก่อด้วยหินทราย ยอดยกซ้อนจากตัวฐานเป็นทรงกรวย สูงประมาณ ๘๐ ฟุต วัดโดยรอบประมาณ ๑๒๐ ฟุต สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจ ให้ระลึกถึงสถานที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ อันเป็นสังเวชนียสถาน ณ ที่นี้โกณฑัญญะพราหมณ์ได้ดวงตาเห็นธรรม และได้ขออุปสมบทเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นรูปแรก ทำให้พระรัตนตรัยสมบูรณ์พร้อม

สถานแห่งนี้ นอกจากจะเป็นหนึ่งในสี่ของสังเวชนียสถาน ๔ ตำบลแล้ว ยังเป็นที่ประชุมของพระอรหันตสาวก ๖๐ องค์แรก ในพระพุทธศาสนา ที่พระศาสดาส่งออกไปประกาศพระศาสนา

พระมูลคันธกุฎี

พระมูลคันธกุฎี ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสีหรือสารนาถในปัจจุบัน เป็นสถานที่ประทับจำพรรษาแรกของพระพุทธองค์ และพรรษาที่สิบสอง

พระมูลคันธกุฎีมีลักษณะตัวอาคารเป็นศิลปแบบอินเดียโบราณ ก่อสร้างด้วยศิลาทราย ก่ออิฐถือปูน มีการแกะสลักลวดลายตามเสาในบางแห่ง ณ ที่นี้ ทรงแสดงพระสูตรที่สำคัญหลายพระสูตร เช่น รถกาลสูตร ปาสสูตร สมัยสูตร เป็นต้น

ธัมมราชิกสถูป

โบราณสถาน ที่มีลักษณะเป็นฐานสถูปทรงกลม อยู่ไม่ห่างจากพระมูลคันธกุฎีเท่าไร เป็นสถูปที่สร้างด้วยอิฐสร้างโดยพระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อ พ.ศ. ๒๙๕ ที่เรียกชื่อว่า "ธัมมราชิกสถูป" เพราะที่แห่งนี้ พระพุทธเจ้าได้แสดง "อนัตตลักขณสูตร" โปรดปัญจวัคคีย์เป็นครั้งที่สองหรือทุติยเทศนา ในความว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นอนัตตา ตามกฎแห่งสามัญญลักษณะ ปัญจวัคคีย์ ๔ องค์ คือ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ ได้ดวงตาเห็นธรรม

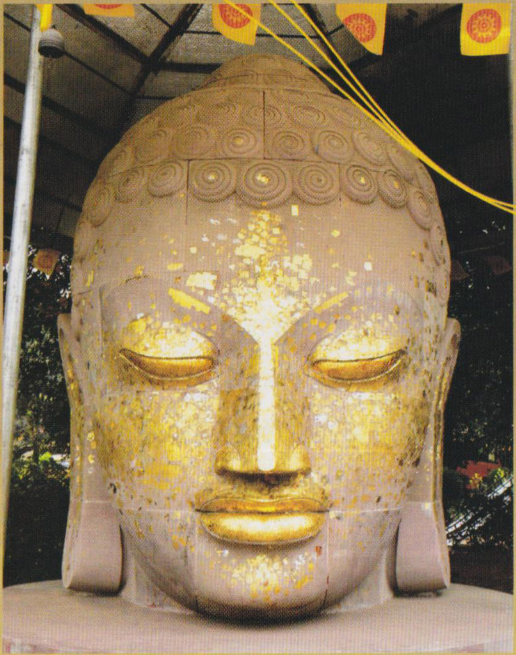

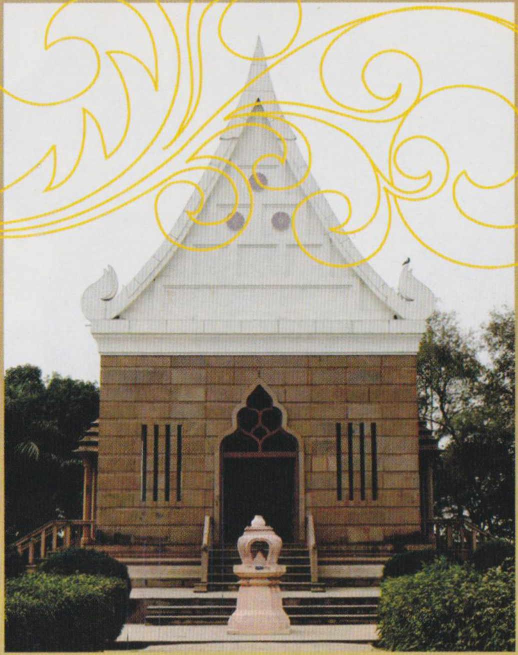
เสาศิลาจารึกพระเจ้าอโศก

สัญลักษณ์ของประเทศอินเดีย ที่สำคัญชิ้นหนึ่งและเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ที่สามารถชมได้ในพิพิธภัณฑ์แห่งสารนาถชิ้นหนึ่ง คือ หลักศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราช โดยเฉพาะหัวเสาที่แกะสลักเป็นสิงห์อินเดีย ซึ่งโดดเด่นเป็นสง่าสี่ตัว หันหน้าบันลือสีหนาททั้ง ๔ ทิศ รัฐบาลอินเดียได้นำไปใช้เป็นตราแผ่นดินจนถึงปัจจุบันนี้

ตัวเสาศิลานั้น ได้พังทลายและร่วงหล่นลงมาเป็น ๔ ท่อน ได้นำมากองไว้ในที่เดียวกันรวมเป็น ๕ ท่อน มีจารึกตัวอักษรพราหมีโบราณ ของพระเจ้าอโศกมหาราช ผู้ทรงอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา และตั้งเสาศิลา ไว้ ณ สังเวชนียสถานแห่งนี้

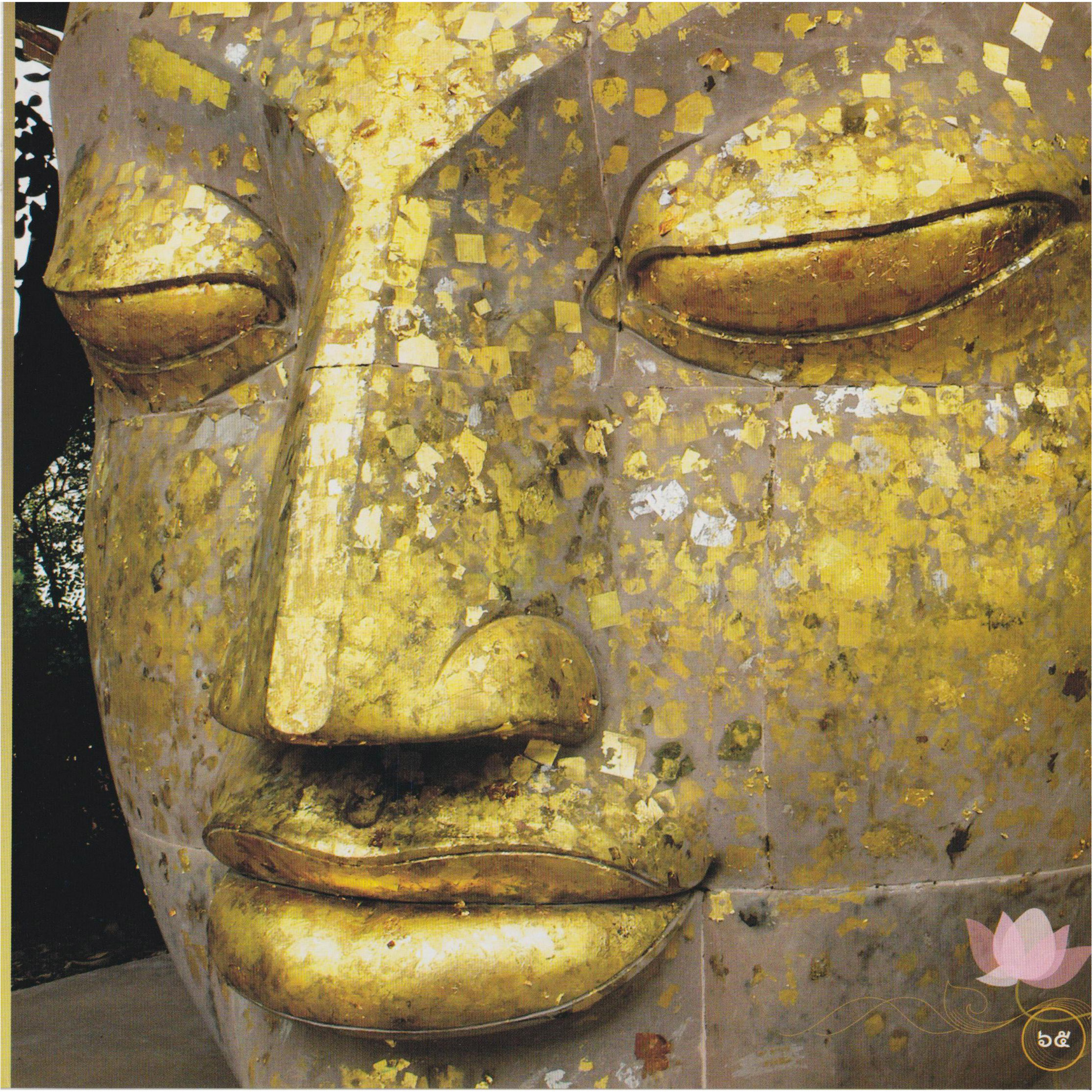
แปลกใจเมื่อได้เห็น ว่ามันเป็นความจริงหนา
เสาเจ้าอโศกา ที่เป็นตราของแผ่นดิน
สี่สิงห์ดูโดดเด่น ดั่งจะเปล่งให้ได้ยิน
พระพรหมและพระอินทร์ ล้วนถวิลบูชาธรรม

วัดไทยสารนาถ

เป็นวัดไทยแห่งเดียวในบริเวณสารนาถ สร้างด้วยศิลปกรรมไทยผสมกับงานแกะสลักหินอินเดีย วัดนี้สร้างโดยพระครูประกาศสมาธิคุณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ นับว่าเป็นพุทธานุสรณ์ของชาวพุทธไทย ณ สถานที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา มีบริเวณพื้นที่ทั้งหมด ๓๔ ไร่ แบ่งเป็นเขตพุทธาวาส และที่พักรับรองผู้แสวงบุญ ปัจจุบันมี พระครูสรวิชัย (ศาสน รัสมี) ภิกษุชาวอินเดียทำหน้าที่เจ้าอาวาส

กุสินารา
สังเวชนียสถาน แห่งที่ ๔
ปรินิพพุตสถาน สถานที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน

ณ เบื้องบาท องค์พระ ศาสดา
ลูกจรมา จากแผ่นดิน ถิ่นสยาม
กุสินารา ดินแดน เลื่องลือนาม
เป็นเขตคาม แห่งองค์ พระสัมมาฯ

แปดสิบชันษา ทรงละสังขาร
ปรินิพพาน อุปาทิสา
โปรดสุภัททะ ปัจฉิมาวาจา
เราทั้งหลายหนา อย่าประมาทตน

พวกเราชาวพุทธศาสน์
อภิวาทพุทธองค์
น้อมจำคำจำนง
ปัจฉิมองค์ศาสดา
ธรรมและวินัย
คือหัวใจศาสนา
ปัจฉิมวาจา
เจ้าจงอย่าประมาทตน

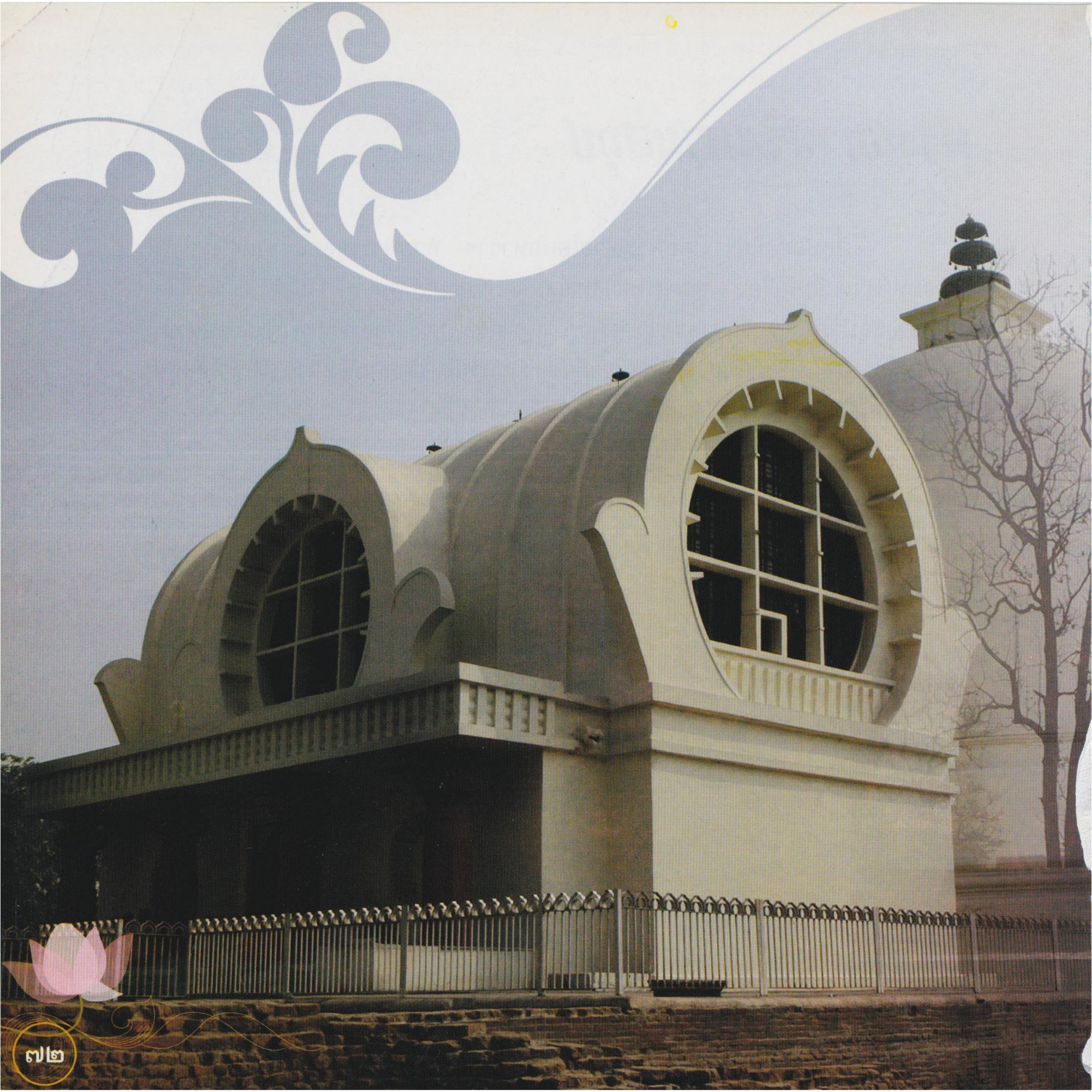
พระมหาปรินิพพานสถูป

พระมหาปรินิพานสถูป

สถูปแห่งนี้สร้างโดยพระเจ้าอโศกมหาราช ด้วยพระราชทรัพย์หนึ่งแสนรูปี สร้างในบริเวณเดิมที่เชื่อว่า พระบรมศาสดาเสด็จดับขันธปรินิพพาน ภายใต้ต้นสาละทั้งคู่ โดยสร้างสถูปลักษณะทรงบาตรคว่ำ สูง ๗๐ ฟุต ครอบพระแท่นปรินิพพานและต้นสาละ สถูปนี้มีการบูรณะต่อๆ กันมาหลายสมัย ด้วยความศรัทธาแห่งชนทั้งหลาย จึงทำให้สถูปองค์นี้สูงใหญ่ขึ้นเป็นลำดับๆ มา

โบราณสถาน บริเวณที่ตั้งพระบรมศพก่อนจะแห่ไปถวายพระเพลิง

พุทธวิหารปรินิพพาน

พุทธวิหารปรินิพพานอยู่ด้านหน้าของพระมหาปรินิพพานสถูป บริเวณภายในวิหาร เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธไสยาสน์ปางปรินิพพาน ซึ่งเป็นเครื่องรำลึกและเตือนให้เราพุทธศาสนิกชน ทราบว่า ณ ที่แห่งนี้ คือที่ปรินิพพานของพระพุทธองค์

ปรินิพพานนั้น มี ๓ คือ กิเลสปรินิพพาน ขันธปรินิพพาน และธาตุปรินิพพาน ก็ในปรินิพพาน ๓ อย่างนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าของเรา กิเลสปรินิพพานแล้ว ณ โพธิบัลลังก์ในคืนแห่งวันตรัสรู้ ขันธปรินิพพานได้มีแล้ว ณ เมืองกุสินาราแห่งนี้ ส่วนธาตุปรินิพพานนั้นจักมีในอนาคตกาลเบื้องหน้า

"วยธมฺมา สงฺขารา อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ :
สังขารธรรมทั้งหลายย่อมเสื่อมไปเป็นธรรมดา
ขอท่านทั้งหลายจงถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด"

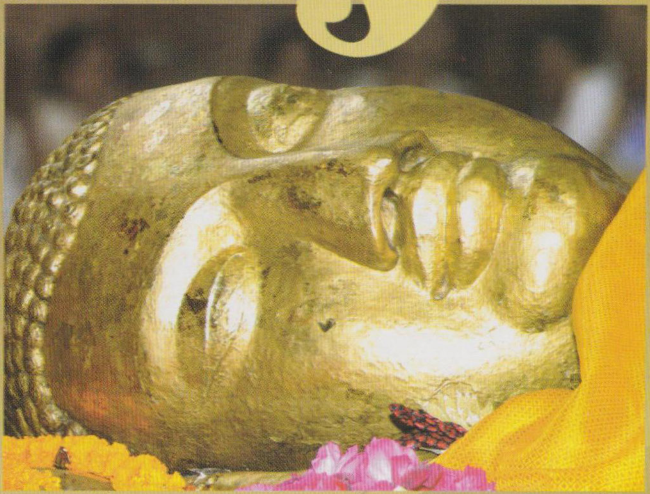

พระพุทธไสยาสน์

พุทธปฏิมากรรมแกะสลักจากหินจุณศิลาก้อนเดียว จากเมืองชูนาร์(Chunar) มีขนาดความยาว ๒๓ ฟุต ๙ นิ้ว กว้าง ๕ ฟุต ๖ นิ้ว องค์พระยาว ๑๐ ฟุต สูง ๒ ฟุต ๑ นิ้ว ที่ฐานเป็นรูปปั้นของปัจฉิมสาวก พระอรหันต์องค์สุดท้าย ที่ทันเห็นพระพุทธองค์ ถัดไปเป็นพระอนุรุทธะผู้เข้าสมาบัติ ตามดูพระพุทธองค์จนเข้าสู่ปรินิพพาน ถัดมาเป็นรูปพระอานนท์กำลังโศกเศร้า

พระพุทธรูปองค์นี้ มีพระพักตร์แสดงความอิ่มและหมดกังวลทุกประการ ทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนอยู่ใกล้องค์พระบรมศาสดาจริงๆ เมื่อเสด็จดับขันธปรินิพพาน ณ ที่นี่ ก่อให้เกิดความรู้สึกเหมือนกับได้ก้มกราบแทบพระบาทพระพุทธองค์

สองมือ น้อมประนม
ค้อมกมล กราบแทบบาท
อนุฐานะ ไสยาสน์
ใจนึกภาพ พระศาสดา
ทรงทอด สรีรัง
ใต้ต้นรัง กุสินารา
วิสาขบูชา
ชนม์พรรษา แปดสิบปี

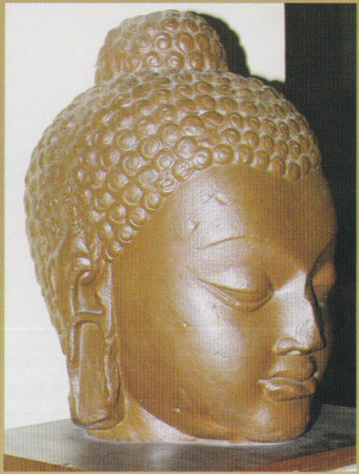
มกุฏพันธนเจดีย์

มกุฏพันธนเจดีย์ เป็นซากโบราณสถาน ลักษณะเป็นกองอิฐทรงกลมขนาดใหญ่ ในสมัยพุทธกาลนั้น มัลละกษัตริย์ใช้เป็นที่ประกอบพิธีอภิเษกในการรับตำแหน่งเป็นประมุข ซึ่งเหล่ากษัตริย์มัลละได้ยกขึ้นเป็นที่ถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ โดยตั้งเชิงตะกอนขึ้นในบริเวณนั้น เมื่อถวายพระเพลิงแล้วจึงได้ก่อเป็นพระสถูป ณ ที่ถวายพระเพลิงนั้น ท่ามกลางทาง ๔ แพร่ง ปัจจุบันชาวบ้านเรียกว่า รามาภาร์

มกุฏพันธนเจดีย์
เป็นที่ถวายพระเพลิง
พระศพถูกอัญเชิญ
นิพพานเกินหกเพลา
ล่วงเข้าวันที่เจ็ด
เหล่าหวยเทพเทวดา
รอพระกัสสปมา
ร่วมบูชาถวายเพลิง

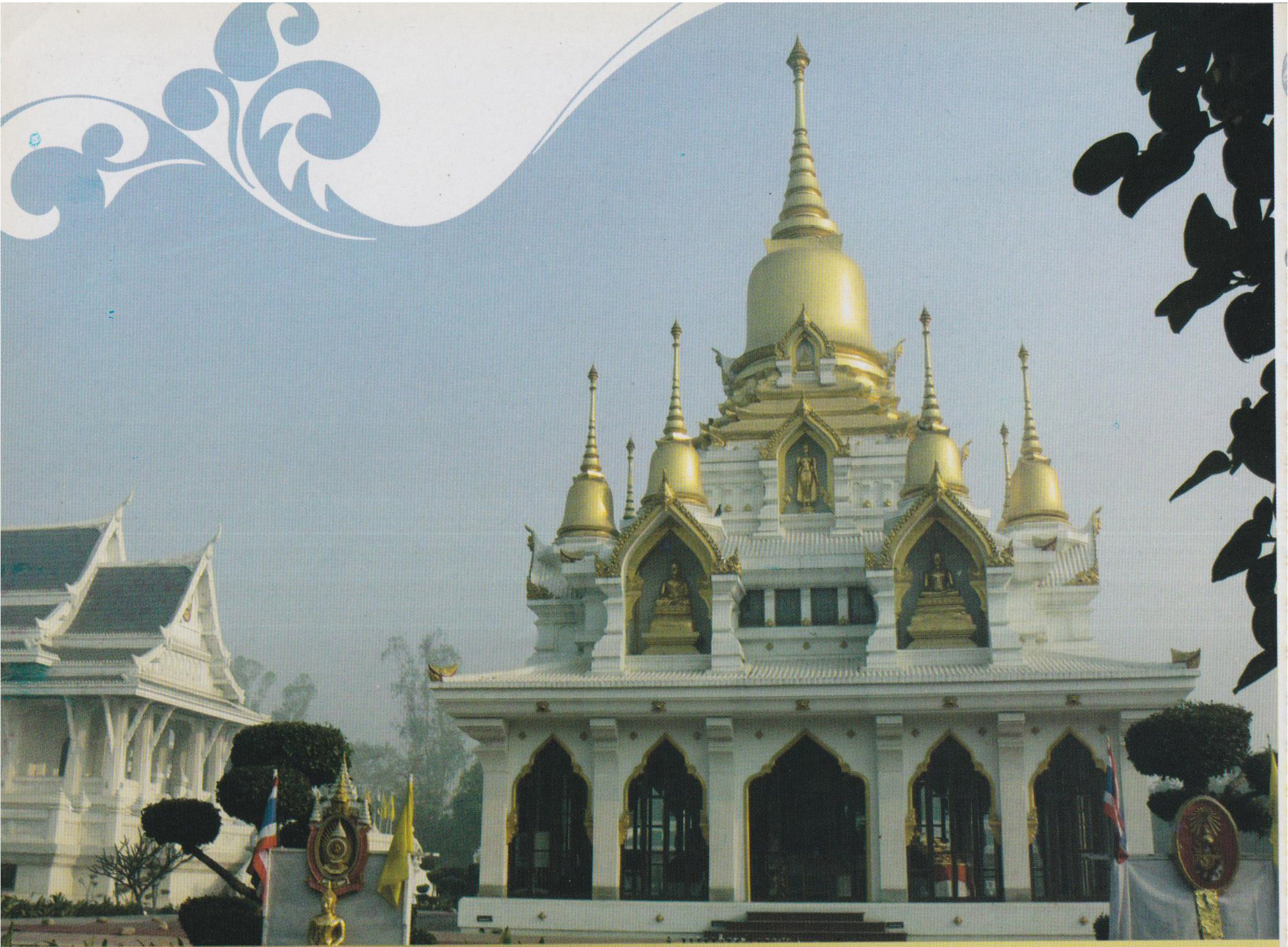

พิพิธภัณฑ์เมืองกุสินารา

"พิพิธภัณฑ์โบราณวัตถุแห่งเมืองกุสินารา" ตั้งไม่ไกลกับวัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์ มีเจ้าหน้าที่รักษาและคอยดูแลอย่างดี ภายในพิพิธภันฑ์มีสิ่งที่น่าสนใจคือ พระพุทธรูปยืนที่แกะสลักจากหินทรายศิลปคุปตะ น่าจะร่วมสมัยเดียวกับพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา ที่สารนาถ นอกจากนั้นยังมีหินทรายแกะสลักเป็นคอระฆังสถูป และโบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก

อาคารพิพิธภัณฑ์เมืองกุสินารา

พระอุโบสถ และพระมหาธาตุเฉลิมราชศรัทธา

วัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์

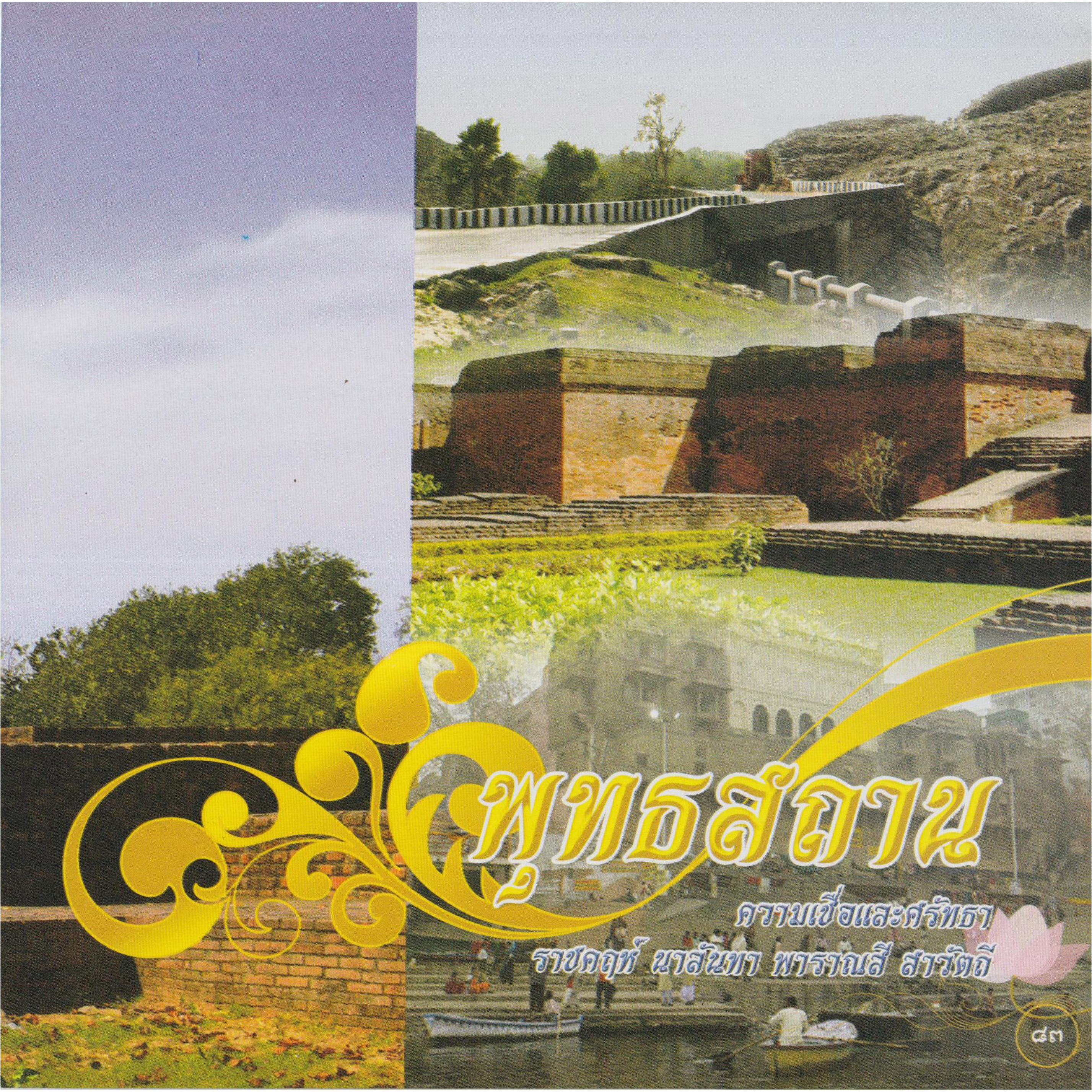
วัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาและเฉลิมพระเกียรติในวโรกาส ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี และเฉลิมพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในดินแดนพุทธภูมิ วัดไทยกุสินาราตั้งอยู่ระหว่างกึ่งกลางทางของ "สาลวโนทยาน" สถานที่เสด็จปรินิพพาน กับมกุฏพันธนเจดีย์ สถานที่ถวายพระเพลิงพุทธสรีระ ในเขตจังหวัดกุศินาคาร์ รัฐอุตตรประเทศ ประเทศอินเดีย มีพื้นที่ทั้งหมด ๕๘๕ เอเคอร์ หรือประมาณ ๑๔ ไร่เศษ

เมื่อวัดไทยกุสินารา สร้างอุโบสถและเสนาสนะเรียบร้อยแล้ว ได้จัดสร้างพระมหาเจดีย์ถวายเป็นพระราชกุศล แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยได้รับพระกรุณาฯ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จพระราชดำเนินประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ครั้งหนึ่ง และเป็นองค์ประธานในการบรรจุพระบรมธาตุและเส้นพระเจ้าอีกครั้งหนึ่ง พระธาตุเจดีย์นี้ได้รับพระราชทานชื่อว่า

"พระมหาธาตุเฉลิมราชย์ศรัทธา"

พุทธสถาน
ความเชื่อและศรัทธา
ราชคฤห์ นาลันทา พาราณสี สาวัตถี

นครราชคฤห์

เมืองราชคฤห์ หรือ เบญจคีรีนคร แห่งนี้ ในครั้งพุทธกาล คือ มหานครของแคว้นมคธ เป็นแหล่งรุ่งเรืองด้วยอำนาจและการค้าขาย เป็นเมืองที่ล้อมรอบด้วยกำแพงธรรมชาติ จึงเป็นที่มาของชื่อ "เบญจคีรีนคร" หรือ นครที่มีภูเขา ๕ ลูก ล้อมรอบได้แก่ เวภาระ เวปุลละ คิชฌกูฏ อิสิคิริ และปัณฑาวะ พระราชาผู้ครองนครนี้ คือ พระเจ้าพิมพิสาร นครราชคฤห์นี้ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธศาสนาในยุคเริ่มแรกและพระพุทธศาสนาได้แผยแผ่ไปยังดินแดนอื่นๆ ทั่วทวีปเอเชีย โดยเริ่มต้นจากแคว้นมคธนี้เอง

ลัฏฐิวัน

ลัฏฐิวัน หรือ สวนตาลหนุ่ม เป็นสถานที่พระพุทธองค์ พร้อมพระสาวก ได้เสด็จมาพักรอและได้แสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระเจ้าพิมพิสาร และเหล่าข้าราชบริพารจำนวนหนึ่งแสนสองหมื่นคน สวนตาลหนุ่ม ตั้งอยู่บริเวณด้านนอกเมืองก่อนถึงทางเข้าเมืองราชคฤห์ บนเส้นทางจากพุทธคยามายังนครราชคฤห์

ขนมคะชา หมู่บ้านสิเกา

หมู่บ้านแห่งนี้ ชื่อหมู่บ้านสิเกา อันเป็นเคหสถานของท่านพระมหากัสสปเถร มีเหตุการณ์หนึ่ง ในครั้งพุทธกาล ด้วยโกสิยะเศรษฐีหรือมัจฉริยะเศรษฐีแห่งหมู่บ้านนี้ วันหนึ่งมีความต้องการจะกินขนมคะชา ด้วยความตระหนี่กลัวใครจะแย่งกิน จึงสั่งให้ภรรยาไปทอดขนมบนยอดปราสาท พระพุทธองค์ทรงเห็นอุปนิสัยว่าเศรษฐีผู้นี้จะบรรลุธรรม จึงให้พระโมคคัลลานะมาแสดงธรรมโปรดบนยอดปราสาทนั้น เพื่อละความตระหนี่ จนบรรลุโสดาบัน ปัจจุบันหมู่บ้านนี้ยังคงทำขนมคะชาอยู่ แต่คนไทยชอบที่จะเรียกว่า ขนมขาชา

ศาลาไทยเวฬุวัน

พระเวฬุวันมหาวิหาร

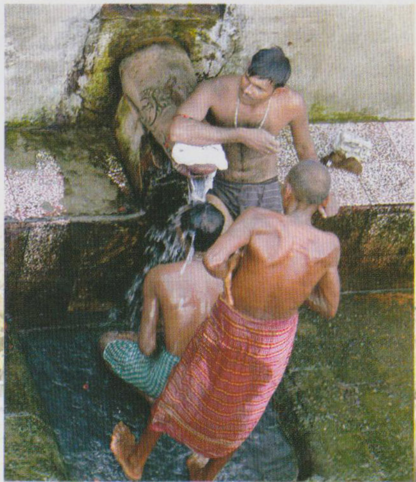
แต่เดิมเป็นสวนไผ่ที่พระเจ้าพิมพิสาร ได้ทรงถวายให้เป็นพระอารามแห่งแรกในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ประทับจำพรรษาที่แห่งนี้ ๖ พรรษา ทรงตั้งพระอัครสาวก คือ พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ พระเวฬุวันนี้เป็นสถานที่พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ รูป มาชุมนุมกันโดยมิได้นัดหมาย ในวันจาตุรงคสันนิบาต พระภิกษล้วนเป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา วันนั้นเป็นวันเพ็ญ ที่พระจันทร์เสวยมาฆฤกษ์ พระพุทธองค์ได้แสดงหลักของพระศาสนา คือ พระโอวาทปาติโมกข์แก่ภิกษุทั้งหลาย

ตโปธาร (ตโปทาราม)

ตโปธาร หรือวัดตโปทาราม ในสมัยพุทธกาล วัดนี้มีบ่อน้ำแร่ธรรมชาติเชื่อกันว่าจะสามารถรักษาโรคผิวหนังต่างๆ ให้หายได้ ณ ที่นี้เป็นต้นบัญญัติสิกขาบทที่ให้พระภิกษุสรงน้ำได้มากกว่า ๑๕ วันต่อครั้ง ปัจจุบันได้กลายเป็นที่อาบน้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่บำเพ็ญบุญของชาวฮินดู การอาบน้ำแสดงให้เห็นถึงการแบ่งวรรณะอย่างชัดเจน ด้านบนจะมีช่องอาบน้ำของผู้มีวรรณะสูง น้ำที่อาบแล้วจะไหลลงมาให้ผู้มีวรรณะต่ำ เช่น ศูทรและจันฑาลอาบต่อ ถึงแม้ว่าน้ำนั้นจะดำสกปรกอย่างไร พวกวรรณะต่ำก็ต้องอาบ

ทิวทัศน์ทางขึ้นเขาคิชกูฏ

ถ้ำสุกรขาตา

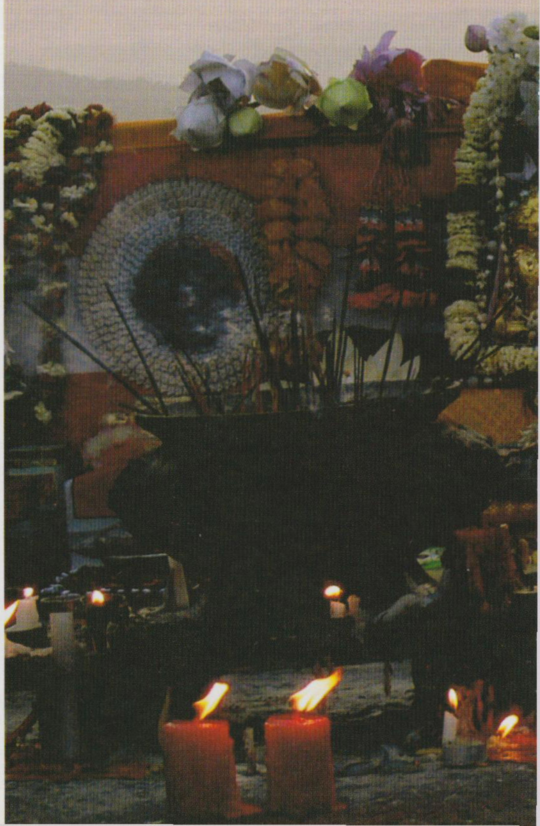
"ถ้ำสุกรขาตา" อยู่บนเขาคิชกูฏ ที่เรียกชื่อเช่นนั้นเพราะมีลักษณะเหมือนคางหมู เป็นสถานที่พุทธองค์ทรงแสดงธรรมโปรดแก่ ทีฆนขปริพพาชก ผู้เป็นหลานของพระสารีบุตร ในขณะที่พระสารีบุตรถวายงานพัดอยู่ พระสารีบุตรท่านฟังไปพัดไป จิตก็นึกไปและสำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้ในขณะนั้นเอง หลังจากที่ท่านได้อุปสมบทแล้ว ๑๕ วัน

มูลคันธกุฎี (เขาคิชกูฏ)

มูลคันธกุฎีตั้งอยู่บนยอดเขาคิชกูฏ ด้านบนถ้ำสุกรขาตา มีความกว้างประมาณ ๗ คูณ ๑๒ ฟุต เป็นที่ประทับโปรดพระเจ้าพิมพิสารพร้อมประชาชนชาวเมืองราชคฤห์ และเป็นที่ทรงแสดง "อาฏานาฏิยสูตร"

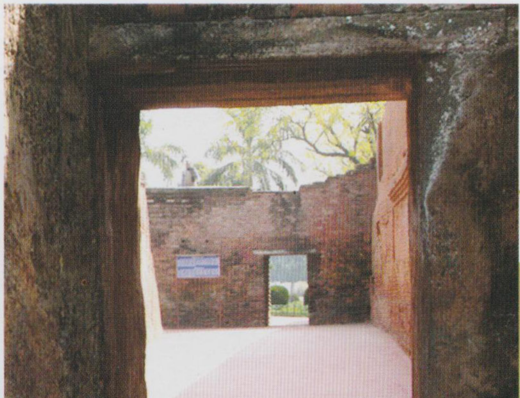

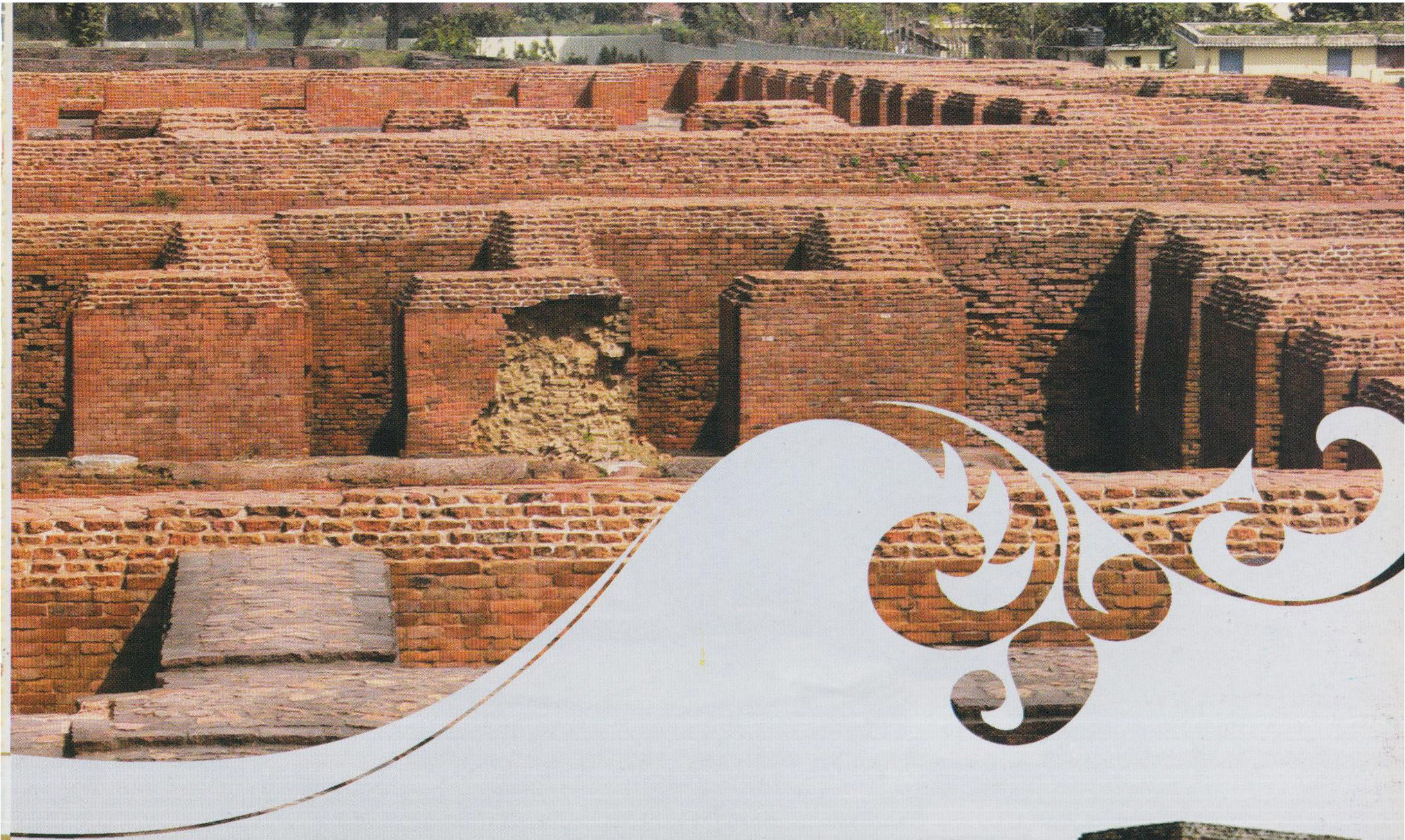

นาลันทามหาวิหาร

นาลันทา เป็นเคหสถานที่เกิดอัครสาวก คือพระสารีบุตรและพระโมคคัลลา นาลันทายังเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งแรกในโลก ปัจจุบันนาลันทาเหลือเพียงแต่ซากปรักหักพัง รัฐบาลอินเดียได้ทำการขุดค้น มหาวิทยาลัยแห่งนี้ และได้พบ ห้องเรียน ห้องสมุด หอพักนักศึกษา หอสวดมนต์ โรงครัว ยุ้งฉาง บ่อน้ำขนาดใหญ่ ทำให้ทราบว่าในอดีตมีพระสงฆ์มาศึกษาเล่าเรียน ณ มหาวิทยาลัยนาลันทาแห่งนี้หลายหมื่นรูป มีครูอาจารย์สอนเป็นพันคน

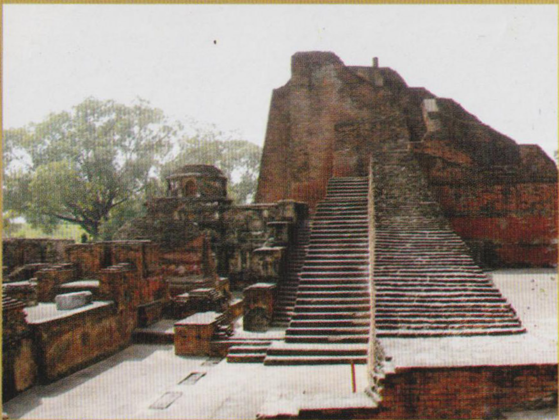

สถูปพระสารีบุตร

เป็นสถูปที่สร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่พระอัครสาวกสารีบุตร บริเวณที่ประชุมเพลิง สร้างสมัยแรก โดยโยมมารดาท่านสารีบุตรคือนางสารีพราหมณี พระเจ้าอโศกได้สร้างเพิ่มเติมจากที่เดิม และต่อมากลายเป็นสถานที่สักการะของมหาชน ตั้งอยู่ภายในบริเวณมหาวิทยาลัยนาลันทา

मुन्सी घाट
MUNSHI GHAT
मुन्सी घाट
MUNSHI GHAT

พาราณสี เมืองแห่งพระโพธิสัตว์

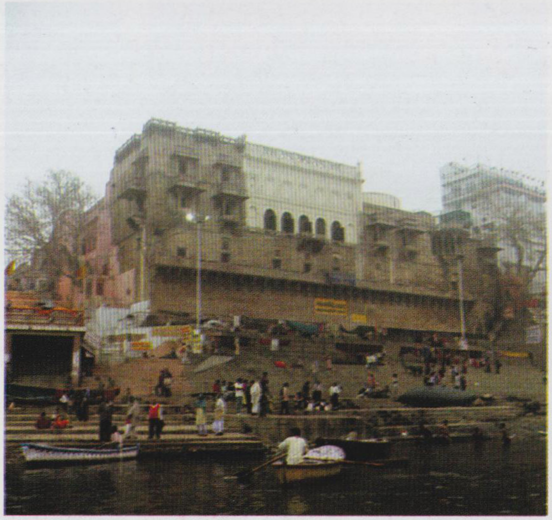
พาราณสี เป็นเมืองเก่าแก่ แต่เดิมเป็นเมืองหลวงแห่งแคว้นกาสี เรารู้จักกันมาแต่โบราณกาล เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์มากกว่า ๔,๐๐๐ ปี ชาวฮินดูเชื่อกันว่า แม้โลกจะถูกทำลายด้วยน้ำ ด้วยไฟ เมืองพาราณสีก็หาเป็นอันตรายใดไม่ ด้วยพาราณสีเป็นเมืองแห่งพระศิวะ เป็นนครอมตะ แต่ในด้านพระพุทธศาสนา เมืองพาราณสีเป็นเมืองแห่งการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ เพื่อการเตรียมตัวเป็นพระพุทธเจ้า

मानमन्दिर घाट
MANMANDIR GHAT

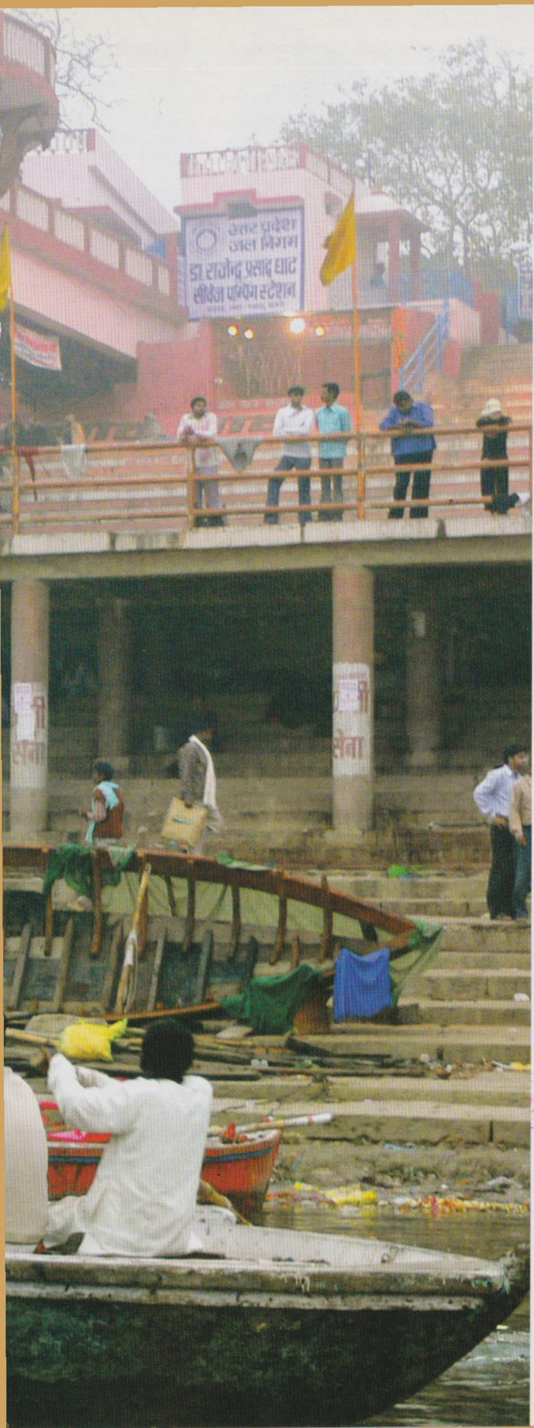
แม่น้ำคงคา

แม่น้ำคงคา มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหิมาลัย ชาวฮินดูถือว่าเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ไหลมาจากสรวงสวรรค์ ใครได้อาบ ได้ดื่มกิน ถือว่าเป็นมงคล และชำระบาปได้ ดังนั้น ตั้งแต่เช้าจรดเย็น ผู้ที่มีความเชื่อศรัทธาต่อแม่น้ำคงคาจากที่ต่างๆ มาอาบน้ำตลอดทั้งวัน และมีการเผาศพที่ท่ามณิกรรณิการ์ เพราะความเชื่อว่าเป็นท่าน้ำของพระศิวะเจ้า ผู้คนที่เสียชีวิตนำศพมาเผา แล้วนำกระดูกพร้อมเถ้าถ่านโปรยลงที่แม่น้ำคงคานี้ จักได้ไปสวรรค์

गंगा प्रदूषण नियन्त्रण खण्ड
उत्तर प्रदेश जल निगम

ท่าทศาศวเมธ

ท่าน้ำนี้เรียกว่า ท่าทศาศวเมธ เป็นศูนย์กลางแห่งท่าน้ำทั้งหลาย ตามประวัติเล่าว่า พระพรหมได้ลงมาทำพิธีบูชายัญด้วยม้า ๑๐ ตัว จึงเรียกว่า ทศาศวเมธ

ท่าทศาศวเมธ เป็นท่าที่ใช้ประกอบพิธีสำคัญ และเป็นท่าที่ มหาตมคานธี เมื่อครั้งมีชีวิตอยู่และเดินทางมาที่พาราณสีหลายครั้งทุกเช้าทุกเย็น ท่านจะนำหน้าฝูงชนลงมาสวดมนต์ที่ท่าทศาศวเมธนี้

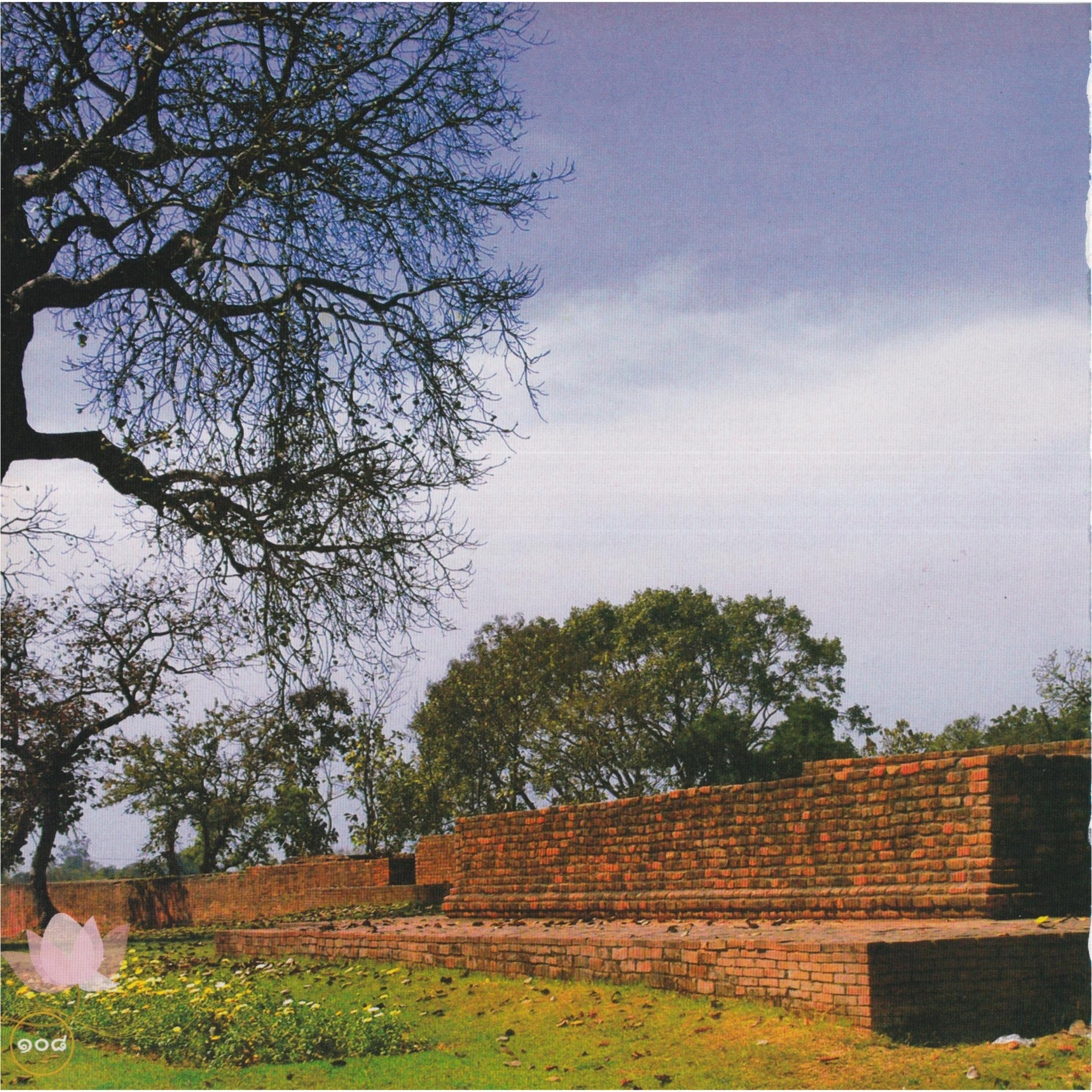
สุริยะนมัสการ

โมรปริตต์

อุเทตยญฺจกฺขุมา เอกราชา หริสฺสวณฺโณ ปฐวิปฺปภาโส
ตํ ตํ นมสฺสามิ หริสฺสวณฺณํ ปฐวิปฺปภาสํ ตยชฺช คุตฺตา วิหเรมุ ทิวสํ.

“พระอาทิตย์เป็นดวงตาของโลก เป็นเอกราช มีสีเพียงดังสีแห่งทอง
ยังพื้นปฐพีให้สว่างไสวอุทัยขึ้นมา เพราะเหตุนั้น ข้าขอนอบน้อมพระอาทิตย์นั้น
ซึ่งมีสีเพียงดังสีแห่งทอง ยังพื้นปฐพีให้สว่างไสว ข้าทั้งหลาย
อันท่านคุ้มครองแล้วในวันนี้ พึงอยู่เป็นสุขตลอดวัน”

นครสาวัตถี

นครสาวัตถี ในสมัยพุทธกาลเป็นเมืองหลวงของแคว้นโกศล มีพระเจ้าปเสนทิโกศล เป็นกษัตริย์ผู้ครองเมือง พระพุทธองค์ทรงประทับบำเพ็ญพุทธกิจที่นี้ ๒๕ พรรษา เป็นถิ่นที่อยู่ของ อนาถบิณฑิกะเศรษฐีมหาอุบาสก ผู้มีศรัทธาสร้างพระเชตวันมหาวิหาร และเป็นถิ่นที่อยู่ของนางวิสาขามหาอุบาสิกา เป็นบ้านของพระองคุลีมาล นอกจากนั้นยังเป็นสถานที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงพระสูตรที่สำคัญๆ หลายพระสูตรด้วยกัน คือ กรณียเมตตสูตร มงคลสูตร

พระเชตวันมหาวิหาร

มูลคันธกุฎี

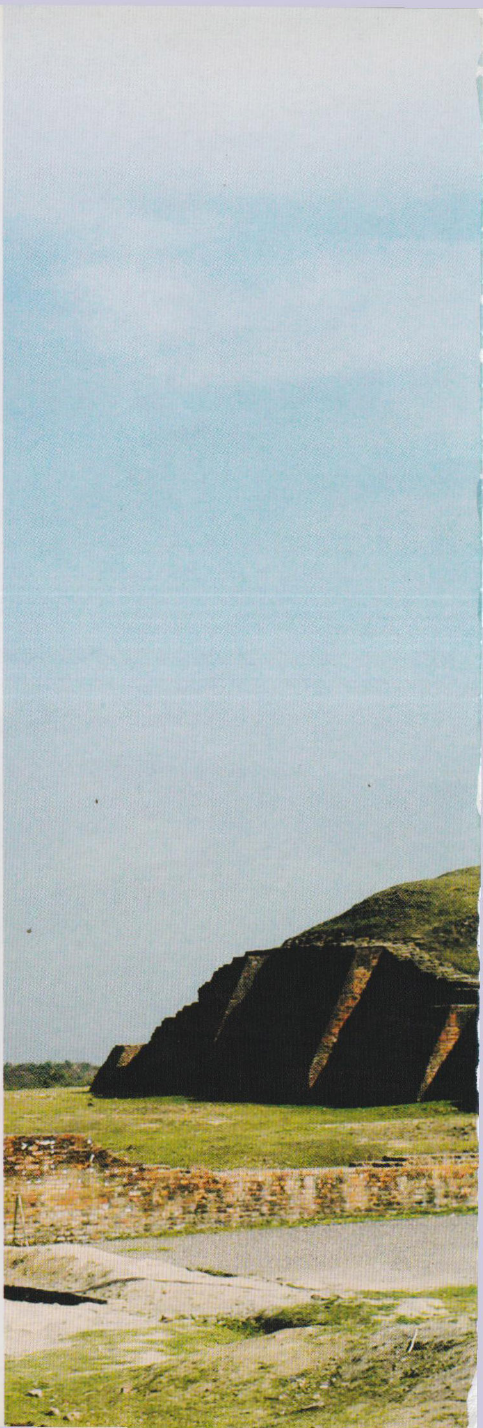
พระเชตวันมหาวิหาร ณ นครสาวัตถี แคว้นโกศลแห่งนี้ เป็นอารามที่เศรษฐีใจบุญในสมัยพุทธกาล คือ อนาถบิณฑิกเศรษฐี สร้างถวายเป็นสถานที่กว้างขวาง เมื่อพระพุทธองค์ประทับอยู่ พระสาวกองค์สำคัญๆ ก็จะมาพักอยู่ในบริเวณวัดด้วย จึงมีสถานที่กุฏิที่พักพระสงฆ์เป็นจำนวนมาก เช่น กุฏิพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ พระสิวลี พระมหากัสสปะ และพระราหุล เป็นต้น

บ้านอนาถบิณฑิกเศรษฐี

บ้านของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ตั้งอยู่ห่างจากพระเชตวันมหาวิหาร ประมาณ ๓ กิโลเมตร ปัจจุบันยังมีแนวเขตเมืองสาวัตถีให้เห็นเป็นกำแพงล้อมรอบเมือง และภายในเมืองมีอาคารและร่องรอยสิ่งปลูกสร้างในอดีต ที่ฝังไว้ใต้ดินเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันทางรัฐบาลอินเดียได้ขึ้นทะเบียนเป็นสมบัติของชาติและกำลังทำการขุดค้น เพื่อหาหลักฐานต่างๆ ทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์

สถานที่แสดงยมกปาฏิหาริย์

สถานที่แสดงยมกปาฏิหาริย์ อยู่บนถนนด้านซ้ายมือก่อนถึงเมืองเก่าสาวัตถี ประมาณสองกิโลเมตร มีลักษณะเป็นเนินดินสูงประมาณ ๓๕ เมตร ณ ที่แห่งนี้ ทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์เพื่อโปรดประชาชนชาวสาวัตถี และข่มเจ้าลัทธิอื่นๆ จากนั้นเสด็จไปประทับจำพรรษาที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เมื่อออกพรรษาเสด็จลงจากดาวดึงส์ในวันเทโวโรหนะที่สังกัสสะนคร

อานันทโพธิ์

เมื่อพระพุทธเจ้าต้องเสด็จไปสู่ที่อื่น ประมาณปีละ ๙ เดือน ชาวนครสาวัตถีผู้เลื่อมใสในพระธรรม ใคร่จะทูลเฝ้าพระพุทธเจ้าอยู่เป็นนิจ ไม่ปรารถนาให้พระองค์เสด็จไปประทับแห่งใดๆ พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงให้พระมหาโมคคัลลานะ อัครสาวกฝ่ายซ้ายเหาะไปถึงตำบลอุรุเวลาเสนานิคม นำเอาผลสุกแห่งโพธิ์กลับมายังวิหารเชตวัน

ครั้นนำผลสุกแห่งโพธิ์มาแล้ว ก็ปรึกษากันว่าผู้ใดสมควรเป็นผู้ปลูก เบื้องต้นชาวเมืองและพระสงฆ์พร้อมใจกันถวายแด่พระเจ้าปเสนทิโกศลให้ทรงปลูก แต่ทรงปฏิเสธ ในที่สุดก็ได้ตกลงให้ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นผู้ปลูก เพราะด้วยคิดกันว่าต้นโพธิ์สำคัญนี้จะอยู่ภายในที่สำคัญของท่าน เมื่อปลูกเสร็จก็ได้มีการฉลองต้นโพธิ์ และพระพุทธองค์เสด็จประทับนั่งอยู่ภายใต้ต้นโพธิ์หนึ่งราตรี ตั้งแต่นั้นมาชาวเมืองก็พากันกราบไหว้ต้นโพธิ์แทนพระพุทธเจ้า ส่วนที่เรียกชื่อว่า “อานันทโพธิ์” นั้นเพราะว่า พระอานนท์เป็นผู้จัดการดูแลเรื่องการปลูกและรดน้ำ จนต้นโพธิ์เจริญเติบโตนั่นเอง

ธรณีสูบ

บริเวณแอ่งน้ำหน้าพระเชตวันมหาวิหาร ซึ่งกล่าวกันว่า คือสถานที่ธรณีสูบพระเทวทัตด้วยสาเหตุแห่งอนันตริยกรรม คือ การยังพระโลหิตของพระพุทธเจ้าให้ห้อเลือด

บริเวณแอ่งน้ำหน้าพระเชตวันมหาวิหารอีกแห่งหนึ่งใกล้ๆ กับที่พระเทวทัตถูกแผ่นดินสูบ กล่าวกันว่าเป็นที่นางกิญจมานวิกา ผู้ใส่ร้ายพระพุทธเจ้าถูกแผ่นดินสูบ

ขอขอบพระคุณ
สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่ได้จัดทำโครงการ Virtual Field Trip สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล
โครงการดีๆ ที่นำพาไปสู่สถานที่อันเป็นมงคล
เพื่อผลิตสื่อดีๆ สู่สังคมแห่งการเรียนรู้

เรียบเรียง ถ่ายภาพ และสร้างสรรค์ศิลปกรรม
นางศรีเมือง บุญแพทย์

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ

การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง

อานิสงส์
ของการแจกหนังสือธรรมะเป็นทาน

๑. กรรมเวรจากอดีตชาติจะได้ลบล้าง
๒. หนี้เวรจะได้คลี่คลาย พ้นภัยจากทะเลทุกข์
๓. โรคภัยไข้เจ็บจากเจ้ากรรมนายเวรจะพ้นไป
๔. สามีภรรยาที่แตกแยกจะคืนดีต่อกัน
๕. วิญญาณของเด็กที่แท้งในท้องจะได้ไปเกิดใหม่
๖. กิจการงานจะราบรื่นสมความปรารถนา
๗. บุตรจะเฉลียวฉลาดเจริญรุ่งเรือง
๘. บารมีคุ้มครองลูกหลานให้อยู่เย็นเป็นสุข
๙. พ่อแม่จะมีอายุยืน
๑๐. ลูกหลานเกเรจะเปลี่ยนแปลงเป็นคนดี
๑๑. วิญญาณทุกข์ของบรรพบุรุษจะพ้นจากการถูกทรมานไปสู่สุคติ

รายนามเจ้าภาพพิมพ์หนังสือ
กราบบาทพระศาสดา ณ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล

คุณกฤตย์ รัตนรักษ์	**๑๖๐,๐๐๐ บาท**
คุณเพ็ญพร อุ่นจิตติ	๔,๐๐๐ บาท
ดร.กำแหง คุณฉันทนา คุณปรัยวันท์ สถิรกุล	๓,๐๐๐ บาท
คุณพ่อวัฒน์ คุณแม่อุไร คุณสุพอน์ ด.ช.ชุติเทพ เรืองมานะมงคล	
คุณอรนุช หมั่นแสวงทรัพย์	๓,๐๐๐ บาท
คุณนริส คุณวาริธร คุณธันยมัย บัววิรัตน์เลิศ	๓,๐๐๐ บาท
พ.ญ.เขมรัสมี ขุนศึกเม็งราย	๓,๐๐๐ บาท
ดร.สุวิทย์ ดร.อรทัย น.ส.รสสุคนธ์ น.ส.ป่านแก้ว มูลคำ	๒,๐๐๐ บาท
คุณรุ่งรัตน์ คุณกานต์ คุณพฤทธิ์ ชีวสาธน์	๑,๕๐๐ บาท
พลตรีดำรง คุณเรณู หงษ์โต คุณจินตนา แก้วมณี	๑,๐๐๐ บาท
คุณทวีศิริ มาระวิชัย คุณศิริพร เพ็ญเพียร	๑,๐๐๐ บาท
คุณพรรณนลิน มหาวงศ์ธิกุล	๑,๐๐๐ บาท
คุณสุบรรณ คุณรัชนีวรรณ คุณศศินี คุณศิริรัตน์ เขื่อนแก้ว	๑,๐๐๐ บาท
พ.ต.ท.ถวัลย์ คุณพูนมิตร คุณถิรพล คุณพีรพงศ์ บุญสูง	๕๐๐ บาท
รวมยอดบริจาค	**๑๘๖,๐๐๐ บาท**

กราบบาทพระศาสดา ณ สังเวชนียสถาน ๔ ตำบล โดย ศรีเมือง บุญแพทย์

